

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2015–2018

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2014:3

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2015–2018

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2014:3

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet
Hallinto-osasto / Förvaltningsavdelningen

PL / PB 29

00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi/julkaisut/>

Taitto / Ombrytning: Liisa Heikkilä

ISBN 978-952-263-259-3 (PDF)

ISSN-L 1799-0343

ISSN 1799-0351 (PDF)

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja/

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2014:3

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Toimialan yhteiset asiat	6
	2.1 Tuottavuuden lisääminen ja hallinnonalan rakenteellinen kehittäminen	6
	2.2 Tietohallinnon kehittäminen	6
	2.3 Hankintatoimen kehittäminen	8
	2.4 Toimitilatehokkuuden parantaminen	8
	2.5 Peruspalvelujen järjestäminen	8
	2.6 Alue- ja rakennepolitiikka	9
	2.7 Veikkausvoittovarat	11
3	Hallinto, kirkollisasiat ja kansainvälinen yhteistyö	13
	3.1 Opetus- ja kulttuuriministeriö	13
	3.2 Opetushallitus	13
	3.3 Kirkollisasiat	14
	3.4 Kansallinen koulutuksen arviointikeskus	14
	3.5 Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO	14
	3.6 Kansainvälinen yhteistyö	15
4	Koulutus- ja tiedepolitiikka	16
	4.1 Kehittämisen painopisteet	16
	4.2 Yleissivistävä koulutus ja lasten päivähoido	23
	4.2.1 Tavoitteet	23
	4.2.2 Perussuunnitelma	24
	4.2.3 Kehysehdotus	28
	4.3 Ammatillinen koulutus	28
	4.3.1 Tavoitteet	28
	4.3.2 Perussuunnitelma	29
	4.3.3 Kehysehdotus	32
	4.4 Aikuiskoulutus	33
	4.4.1 Tavoitteet	33
	4.4.2 Perussuunnitelma	33

4.5 Korkeakouluopetus ja tutkimus	36
4.5.1 <i>Tavoitteet</i>	36
4.5.2 <i>Perussuunnitelma</i>	36
4.5.3 <i>Kehysehdotus</i>	39
4.6 Opintotuki	40
4.6.1 <i>Tavoitteet</i>	40
4.6.2 <i>Perussuunnitelma</i>	41
4.6.3 <i>Kehysehdotus</i>	42
5 <u>Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka</u>	44
5.1 Taide ja kulttuuri	44
5.1.1 <i>Yhteiskunnallinen vaikuttavuus</i>	44
5.1.2 <i>Perussuunnitelma ja kehusehdotukset</i>	45
5.2 Liikunta	52
5.2.1 <i>Yhteiskunnallinen vaikuttavuus</i>	52
5.2.2 <i>Perussuunnitelma ja kehusehdotukset</i>	53
5.3 Nuorisotyö ja -politiikka	56
5.3.1 <i>Yhteiskunnallinen vaikuttavuus</i>	56
5.3.2 <i>Perussuunnitelma ja kehusehdotukset</i>	58
Liite 1	60

1 Johdanto

Hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelma sisältää suunnitelmakauden keskeiset määrälliset ja laadulliset tavoitteet. Suunnitelman liitteenä oleva menolaskelma sisältää arvon jo päätettyjen toimenpiteiden vuosittaisista menovaikutuksista (*peruslaskelma*) sekä arvon, joka sisältää myös opetus- ja kulttuuriministeriön ehdottamien uusien toimenpiteiden menovaikutukset (*kehusehdotus*).

Laskelmat esitetään vuoden 2014 talousarvion kustannustasossa. Peruslaskelmassa on otettu huomioon vuoden 2014 talousarvioesitykseen eduskuntakäsittelyssä tehdyt muutokset. Peruslaskelmaan sisältyvät myös ne hallitusohjelman mukaiset toimet, jotka on otettu huomioon 5.10.2011, 4.4.2012 ja 27.3.2013 tehdyissä kehyspäätöksissä.

Hallitusohjelman ja kehyspäätösten lisäksi suunnitelmassa on otettu huomioon hallituksen 29.11.2013 tekemä päätös rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta.

Opetusministeri, kulttuuri- ja urheiluministeri sekä kirkollisasiain ministeri ovat hyväksyneet suunnitelmaan sisältyvät linjaukset oman toimialansa osalta. Valtioneuvosto ei ole ottanut kantaa suunnitelmaan.

Yhteenvedo ehdotettavista määrärahoista peruslaskelmaksi ja kehusehdotukseksi esitetään liitteessä 1.

2 Toimialan yhteiset asiat

2.1 Tuottavuuden lisääminen ja hallinnonalan rakenteellinen kehittäminen

Valtionhallinnon vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmaan liittyen opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toteutetaan rakenteellisen kehittämisen uudistus. Uudistuksessa kehitetään hallinnonalan ohjausta, virastorakennetta, virastojen tehtäviä ja työnjakoa sekä yhteisiä palveluja.

Valtion taidemuseon tilalle on perustettu Kansallisgalleria vuodesta 2014 alkaen. Kansallinen audiovisuaalinen arkisto ja Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus on yhdistetty Kansalliseksi audiovisuaaliseksi instituutiksi vuodesta 2014 alkaen. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus aloittaa toimintansa 1.5.2014. Vuoden 2013 alussa perustettiin Taiteen edistämiskeskus ja valtion virastona lakkautetun Venäjän ja Itä-Euroopan Instituutin tilalle Cultura-säätiö.

Hallitusohjelman mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toteutetaan myös koulutus- ja tutkimusjärjestelmän ohjausta, rahoitusta ja rakenteita koskevia uudistuksia kuten varhaiskasvatuksen lainsäädännön uudistaminen, ammattikorkeakoulujen rahoituksen ja rakenteiden uudistaminen, yliopistojen rahoituksen uudistaminen sekä toisen asteen koulutuksen rahoitusta ja rakenteita koskevat uudistukset. Näitä uudistuksia on esitelty tarkemmin koulutus- ja tiedepolitiikkaa koskevassa osuudessa.

Valtion toimintojen kehittämisessä on tavoitteena 0,5 prosentin vuotuinen tuottavuuden kasvu.

2.2 Tietohallinnon kehittäminen

Kehitetään tietohallintolain edellyttämää ministeriön koulutus, tiede ja kulttuuri -kohdealueen yhteistä tietoarkkitehtuuria. Huolehditaan kokonaisarkkitehtuurin mukaisesti tietojärjestelmissä käytettävien käsitteiden yhteismitallisuudesta sekä kehitettävien tietojärjestelmien yhteentoimivuuden kuvausten ja määritysten laadinnasta ja ylläpidosta.

Tietojärjestelmä- ja tietoliikenne ratkaisuihin sekä tietojen käsittelyssä otetaan huomioon tietoturvasäädösten mukaiset vaatimukset. Huolehditaan tietoturvasäädösten perustoa toteuttavan tietoturvasäädösten hallintajärjestelmän vakiinnuttamisesta. Jatketaan tarpeen mukaan korotetun ja korkean tietoturvasäädösten tason mukaisten vaatimusten täytäntöönpanoa.

Edistetään kokonaisarkkitehtuurin mukaisia hallinnonalan ja toimialan ydintoimintaa tukevia yhteisiä tietotekniikka- ja tietojärjestelmähankkeita, jotka parantavat kustannustehokkuutta ja tukevat sähköistä työskentelyä.

Toteutetaan ministeriön ja hallinnonalan virastojen toimialariippumattomien ICT-palvelujen siirto valtion ICT-palvelukeskukseen (VALTORI).

Valmistellaan ja toteutetaan valtion yhteisen talous- ja henkilöstöhallinnon Kieku-järjestelmän käyttöönotto kirjanpitoyksikössä ja koordinoidaan hankkeen valmistelu hallinnonalalla.

Hallitus toteuttaa SADe-ohjelman osana Oppijan verkkopalvelukokonaisuus -hankkeen. Sen tavoitteena on tuottaa kattavasti opiskelua ja siihen hakeutumista, oppimista ja urasuunnittelua tukevia sähköisiä palveluita elinikäisen oppimisen periaatteella. Hankkeen puitteissa rakennetaan hallitusohjelman mukaisesti koulutuksen sähköistä sivistyskeskusta. Siitä on tarkoitus löytyä tiedot kaikesta julkisin varoin tarjottavasta koulutuksesta sekä kattavasti palveluja koulutukseen hakeutumiseen ja opiskelijavalintoihin sekä opiskeluun ja urasuunnitteluun elinikäisen oppimisen periaatteella.

Oppijan verkkopalvelut kehitetään ja otetaan käyttöön vaiheittain. Ensimmäisessä vaiheessa (2009–2015) toteutetaan SADe -ohjelmassa myönnetyn rahoituksen puitteissa koulutuksen hakeutumista koskevat uudistetut kansalliset haku- ja koulutustietopalvelut sekä todennetun osaamisen rekisteri haku- ja valintapalveluiden edellyttämässä vähimmäislaajuudessa. Lisäksi toteutetaan opintojen aikaisia sähköisiä palveluita, kuten henkilökohtaisten opiskeluohjelmien laatimista tukevia palveluita sekä rakenteistettuja opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet (ePerusteet).

Vuosina 2015–2018 varaudutaan palvelukokonaisuuden jatkokehittämiseen. Tavoitteena on rakentaa kansallinen todennetun osaamisen rekisteri, joka kokoaa yhteen eri viranomaisten tarvitseman tiedon ja vähentää päällekkäistä tiedonkeruuta kunnilta, kuntayhtymiltä ja kaikilta opetuksen ja koulutuksen järjestäjiltä. Keskitetty ratkaisu poistaa päällekkäisten tietovarantojen ja tietojärjestelmien kehittämis- ja ylläpitokustannukset (KELA, työhallinto). Todennetun osaamisen rekisteri kokoaa kansalaiselle hänen omaa osaamistaan ja aiemmin opitun yhteen paikkaan, jolloin kansalaisilla on nykyistä paremmat mahdollisuudet ottaa haltuun oman osaamisen ja työelämävalmiuksien kehittäminen.

Toisen asteen rahoituksen ja rakenteiden uudistamisen yhteydessä rahoitukseen liittyvä tiedonkeruu keskitetään pääosin oppijan verkkopalvelukokonaisuuteen ja Tilastokeskukseen. Oppijan verkkopalvelukokonaisuutta hyödyntämällä vähennetään koulutuksen järjestäjien tiedonkeruun taakkaa mm. avoimien rajapintojen ja synergian ansiosta (opiskelijavalintapalvelut ja Kansallinen todennetun osaamisen rekisteri). Vastaavasti toisen asteen raportointia keskitetään muiden koulutusasteiden tapaan Vipuseen. Toisen asteen rahoituksen laskentaa varten rakennetaan kevyt ohjelmisto. Rahoitustietojärjestelmän uudistaminen vähentää kustannuksia ja henkilöstöressurssitarvetta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla ja koulutuksen järjestäjillä. Se parantaa myös tiedon yhä reaaliaikaisempaa saata-

vuotta, kun koulutuksen järjestäjät voivat siirtää tietoja suoraan omista tietojärjestelmistään oppijan verkkopalvelukokonaisuuteen.

Tavoitteena on monipuolistaa kansalaisten käytettävissä olevia sähköisiä palveluita sekä lisätä palveluiden tuottamisen kustannustehokkuutta.

2.3 Hankintatoimen kehittäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriön hankintatoimen tehokkuutta parannetaan kehittämällä hankintatoimen ohjausta, suunnittelua ja seurantaa. Virastot ja laitokset laativat hankintasuunnitelmat osana toiminnan ja talouden suunnittelua. Yhteishankintojen määrää lisätään.

2.4 Toimitilatehokkuuden parantaminen

Hallinnonalan tilatehokkuutta kehitetään edelleen. Useita virastoja on viime vuosina sijoitettu tai suunniteltu sijoitettavaksi uusiin tai peruskorjattuihin tiloihin, ja samalla virastoissa on toimeenpantu toimintalähtöinen työympäristön workplace -kehittämisprosessi. Työympäristöjen kehittämisellä on saatu aikaan toimitilojen tiivistämistä ja tiloja on voitu suunnitelmallisesti joko vähentää tai tehokkaammalla käytöllä siirtää eteenpäin tulevia laajennuksia. Monityötilakonseptin mukaisia, toimistotilaa tehokkaasti minimoivia työskentelytiloja ollaan suunnittelemassa useisiin kohteisiin. Lähtökohtana eri toimenpiteillä on ollut pyrkimys saavuttaa tai alittaa valtion kiinteistöstrategian mukainen maksimipinta-ala 25 m²/hlö.

Uusi valtion toimitilastrategia on tarkoitus julkistaa alkuvuodesta 2014, ja sen mukaisesti korostetaan entisestään toimitilojen tilatehokkuutta ja toiminnallista tehokkuutta. Kaikissa tilajärjestelyissä huomioidaan uudet työnteot tavat ja niiden vaikutus työympäristöihin. Tavoitteena on saavuttaa aiempaa huomattavasti tiukemmat henkilötyövuosikohtaiset maksimipinta-alat toimistotiloissa. Erityistiloja kuten museo-, arkisto- sekä kulttuuri- ja nähtävyyshankkeita tarkastellaan tilojensa luonteen mukaisesti.

Hallinnonalalla on useita pieniä virastoja sekä kansallisia taidelaitoksia ja museoita, joiden vuokramenoissa ei ole saavutettavissa olennaisia menojen vähennyksiä. Pitkällä tähtäimellä jonkin verran säästöjä on saatavissa energiakustannuksia alentavilla korjauksilla ja green office -menettelyillä; kaikkia virastoja on myös pyydetty valmistelevaan oma energiasuunnitelmansa. Myös hallinnonalan eri toimijoiden keskittämällä samoihin rakennuksiin, kokoustilojen yhteiskäytöllä, yhteisillä varastoilla ja yhteisten hallinto- ja kiinteistöpalvelujen järjestämisellä voidaan saavuttaa säästöjä.

2.5 Peruspalvelujen järjestäminen

Peruspalveluilla tarkoitetaan kaikkia erityislainsäädäntöön perustuvia kuntien järjestämistä tai rahoitusvastuulla olevia palveluja. Niiden riittävän laadukas järjestäminen edellyttää elinvoimaisia kuntia ja kuntien palvelurakenteen kehittämistä. Tämä edellyttää myös valtion toimenpiteiden arviointia ja rahoitusjärjestelmien kehittämistä. Palveluilta edellytetään laatua, monipuolisuutta, asiakaslähtöisyyttä sekä toiminnan tehokkuutta ja taloudellisuutta.

Hallitus on päättänyt toteuttaa kuntauudistuksen ja siihen liittyvän valtionosuusjärjestelmän uudistuksen. Valtiovarainministeriö on asettanut työryhmät valmistelevaan uutta kuntarakennetta ja kuntalain taloussäännösten uudistamista samoin kuin työryhmän jon-

ka tehtävänä on määrittää kuntien tehtävät ja niihin liittyvät uudistustarpeet sekä arvioida mahdollisuudet vähentää kuntien velvoitteita.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen toisessa vaiheessa vuoden 2015 alusta lukien ammatikorkeakoulujen rahoitus siirretään kunnilta kokonaan valtiolle.

Peruspalveluiden järjestämistä koskevia kehittämistoimenpiteitä käsitellään yksityiskohdaisemmin luvuissa 4–5.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan peruspalvelujen rahoitus on koottu oheiseen taulukkoon.

Peruspalveluohjelmaan sisältyvät valtionosuusmäärärahat opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla 2015–2018 (peruslaskelma, 1 000 euroa)

Mom.	Toimintamuoto	2015	2016	2017	2018
29.10.30	Yleissivistävä koulutus	765 114	765 402	762 621	762 621
29.10.34 ja 35	Koulurakentaminen	42 100	42 100	42 100	42 100
29.20.30	Ammatillinen koulutus	495 506	491 514	391 026	391 038
29.30.30	Vapaa sivistystyö	164 818	164 818	156 318	156 318
29.30.31	Ammatillinen lisäkoulutus	138 075	138 075	138 075	138 075
29.30.32	Oppisopimuskoulutus	113 640	111 040	111 040	111 040
29.30.33	Nuorten aikuisten osaamisohjelma	52 000	52 000	15 000	5 000
29.30.51	Ammatilliset erikoisoppilaitokset	15 879	15 879	15 879	15 879
29.80.30	Kirjastot	4 805	4 455	4 455	4 455
29.80.31 ja 52	Teatterit ja orkesterit	80 851	80 851	80 851	80 851
29.80.32 ja 52	Museot	36 811	36 811	36 811	36 811
29.80.33	Kuntien kulttuuritoiminta	106	106	106	106
29.80.34 ja 35	Kirjastorakentaminen	11 500	11 500	11 500	12 500
29.90.50 ja 52	Liikunnan koulutuskeskukset	17 773	17 773	17 773	17 773
29.90.50	Kuntien liikuntatoimi	19 150	19 150	19 150	19 150
29.91.50	Kuntien nuorisotyö	8 086	8 086	8 086	8 086
Yhteensä		1 966 214	1 959 560	1 810 791	1 801 803
Arvio valtionosuusmäärärahojen jakautumisesta					
Kunnat ja kuntayhtymät		790 418	787 743	727 938	724 325
* Kunnat		-328 814	-327 701	-302 822	-301 319
* Kuntayhtymät		1 119 232	1 115 444	1 030 760	1 025 644
Yksityiset		1 175 796	1 171 817	1 082 853	1 077 478

2.6 Alue- ja rakennepolitiikka

Alueiden kilpailukyvyyn ja elinvoimaisuuden vahvistaminen sekä hyvinvoinnin edistäminen

Valtiontalouden kestävyysvaje ja yleinen taloustilanne yhdistettynä alueilla tapahtuvaan väestön ikärakenteen muutokseen asettavat haasteita alueiden elinvoimaisuuden ylläpitämiselle ja vahvistamiselle. Alueilla joudutaan entistä tarkemmin arvioimaan käytettävissä olevien voimavarojen kohdentamista ja julkisen rahoituksen mahdollisuuksia palvelujen järjestämisessä ja turvaamisessa kaikilla toimialoilla.

Monipuolisella ja korkeatasoisella koulutuksella luodaan edellytyksiä alueiden kilpailukyvyyn, hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden vahvistumiselle. Elinkeinorakenteen muutoksen

myötä osaamisen laadulliset ja määrälliset vaatimukset muuttuvat nopeasti. Tämän vuoksi on tärkeää vahvistaa korkeakoulujen ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyötä alueidensa yritysten ja innovaatiotoiminnan keskeisten toimijoiden kanssa.

Monipuolinen kulttuurituotanto ja alueellisesti kattavat ja tasavertaiset kirjasto- ja kulttuuripalvelut sekä alueiden elinvoimainen kulttuuriympäristö ja -perintö vaikuttavat myönteisesti väestön kulttuuristen oikeuksien toteutumiseen ja hyvinvointiin, sosiaalisen ja tiedollisen syrjäytymisen ehkäisemiseen, yhteisöllisyyteen sekä alueiden identiteetteihin ja niiden houkuttelevuuteen elinkeino- ja matkailutoiminnan kohteina. Julkisen hallinnon ja julkisten palvelujen saatavuus turvataan kaikilla seuduilla kehittämällä yhteispalvelupisteiden verkostoa ja laajentamalla niiden palveluvalikoimaa, kehittämällä uusia palvelumuotoja ja -konsepteja sekä hyödyntämällä teknologisia ratkaisuja.

Liikuntapolitiikan tavoitteena on turvata tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset liikuntapalvelut eri puolilla Suomea ja edistää alueellisesti väestön liikunnallista elämäntapaa sekä edistää hyvinvointia, terveyttä sekä työ- ja toimintakykyä liikunnan avulla elämänkulun eri vaiheissa. Yleisten edellytysten luomisesta vastaa julkinen sektori. Liikunnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa liikuntajärjestöt ja paikallisella tasolla urheiluseurat.

Nuorisotyön palvelut tukevat nuorten aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistumista. Kaikilla nuorilla tulee olla asuinpaikasta riippumatta mahdollisuus vaikuttaa ja harrastaa sekä saada tietoa, ohjausta ja neuvontaa. Nuorisolain mukaan kunnilla on oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto. Nuorille tulee myös järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Valtion aluehallinnon rooli kuntien ohjauksessa on tärkeä. Nuorten työttömyys vaihtelee taloustilanteen mukaan voimakkaammin kuin muun väestön. Nuorisotakuuta tuetaan alueellisella yhteistyöllä. Etsivää nuorisotyötä laajennetaan koko maahan ja nuorten työpajatoiminnan laatua kehitetään.

Metropolialueen kehitystä edistetään kansainvälisenä luovien alojen ja kulttuurin keskittymänä ja innovatiivisena kulttuuripalvelujen tarjoajana ja kehittäjänä sekä kansainvälisesti vetovoimaisena matkailukohteena. Metropolialueella on kiinnitettävä kuitenkin erityistä huomiota segregaaion ja kaupunkiköyhyyden estämiseen sekä osallisuuden vahvistamiseen. Sosiaalisen syrjäytymisen ehkäiseminen on keskeinen haaste alueiden kehittämisessä sekä kaupungeissa että harvaan asutulla maaseudulla.

EU:n rakennerahastot aluekehittämisen resurssina

Hallitus tehostaa EU-rahastojen tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämistä kotimaassa. Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston varojen jaolla on nykyistä selkeämmät tavoitteet. Eurooppa 2020 -strategian dynaamiset painotukset huomioidaan rakennerahastotoiminnassa ja siirretään painopistettä kohti kasvua, työllisyyttä, osaamista ja innovaatioita sekä sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja ympäristön tilaa edistäviä toimenpiteitä. Painopisteenä ovat älykäs kasvu, hyvinvoinnin edistäminen ja sosiaalisen syrjäytymisen ehkäiseminen sekä ympäristön kestävä kehitys.

Kaudella 2014–2020 painotetaan hallitusohjelman mukaan rakennerahastotoiminnan pysyvää elinkeinopoliittista vaikuttavuutta, kasvu- ja työllisyysvaikutuksia ja alueiden elinkeinorakenteen ja toimintaedellytysten kestävää kehittämistä. Kansallisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan sekä kansallisen ja EU:n maaseutupolitiikan toteuttaminen integroidaan ohjelmakauden 2014–2020 alusta lähtien tehokkaaksi tulokselliseksi kokonaisuudeksi, jotta kansalliset ja EU:n alue- ja rakennerahastovarot vaikuttavat samansuuntaisesti.

2.7 Veikkausvoittovarot

Kansallinen yksinoikeuteen perustuva rahapelijärjestelmä turvataan. Hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti raha-arpa-, veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuotto käytetään edelleen arpajaislain nojalla taiteen, tieteen, liikunnan ja nuorisotyön edistämiseen.

Veikkausvoittovarot muodostavat keskeisen rahoituslähteen erityisesti kulttuurin, liikunnan ja nuorisopolitiikan toimialoilla. Veikkausvoittovaroin katetaan noin 54 % taiteen ja kulttuurin, noin 98 % liikunnan ja noin 70 % nuorisopolitiikan toimialojen valtionrahoituksesta. Arpajaislain mukaan Veikkaus Oy:n asianomaisen tilikauden voittoa sekä voittovaroista myönnettystä lainoista kertyviä kuoletuksia ja korkoja vastaavaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain valtion talousarvioon. Toiminta- ja taloussuunnitelmassa veikkausvoittovarot käsitellään kehyksen ulkopuolisina erinä. Suunnitelmassa noudatetaan edunsaajien tuloutuksen osalta raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä annettua lakia (1054/2001, muut. 1191/2005), ns. jakosuhdelakia. Hallitusohjelman mukaan Veikkauksen rahastoa puretaan suunniteltua nopeammin edunsaajien hyväksi.

Euroopan komissio on 20.11.2013 päättänyt lopettaa rikkomusmenettelyn, joka koski Suomen arpajaislain säännöksiä urheiluviedonlyöntipalveluiden kannalta. Komissio toteaa, että Suomen lainsäädäntö, jolla luodaan yksinoikeus tarjota rahapalveluja, täyttää EU-oikeuden vaatimukset ja sitä sovelletaan johdonmukaisesti ja järjestelmällisesti. Komission päätös antaa suuntaviivoja rahapoliittiselle Suomessa.

Veikkaus Oy:n tulosennusteen alenemisen vuoksi veikkausvoittovarojen tuloutuksen tasoa alennetaan 10 milj. eurolla edelliseen kehyspäätökseen verrattuna. Vastaavasti lisätään talousarvion muilta momenteilta myönnettävää rahoitusta. Tuloutuksen vuosittaiseksi kasvuksi arvioidaan 0,6 % vuosina 2016–2017 ja 0,3 % vuonna 2018 (yhteensä 8,0 milj. euroa kehyskaudella). Suunnitelmassa on otettu huomioon Veikkaus Oy:n jakamattomien voittovarojen tulouttaminen.

Milj. euroa	2015	2016	2017	2018
Arvio Veikkaus Oy:n tuotosta	515,6	520,9	526,3	531,6
Jakamattomien voittovarojen tulouttaminen	18,5	16,5	14,4	10,6
Yhteensä	534,1	537,4	540,7	542,2

Tuloutuksen jakamisessa edunsaajille on käytetty jakosuhdelain 1 §:n mukaisia prosentiosuuksia (tiede 17,5 %, taide 38,5 %, liikunta 25 %, nuorisotyö 9 % sekä erikseen päätettäväksi 10 %). Veikkausvoittovarojen edunsaajien osuudet vuosille 2014–2018:

Milj. euroa	2015	2016	2017	2018
Tiede	102,3	103,4	104,4	105,5
Taide	233,1	233,3	233,6	231,9
Liikunta	146,1	147,6	149,1	150,6
Nuoriso	52,6	53,1	53,6	54,2
Yhteensä	534,1	537,4	540,7	542,2

Veikkauksen jakamattomien voittovarojen rahastoa puretaan suunnitelmakaudella taiteen toimialan rakennemuutoksesta aiheutuvaan sopeuttamiseen.

Helsingin Olympiastadionin perusparannushankkeen kustannukset selviävät L2-suunnitelmien valmistuessa elokuussa 2014.

Milj. euroa	2015	2016	2017	2018
Taiteen veikkausvoittovaroihin sisältyvä lisätuloutus (TTS 2014–2017)	8,0	6,0	4,0	0,0

3 Hallinto, kirkollisasiat ja kansainvälinen yhteistyö

3.1 Opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa osana valtioneuvostoa koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan kehittämisestä ja kansainvälisestä yhteistyöstä. Ministeriö vahvistaa toiminnallaan yhteiskunnan osaamisen ja luovuuden perustaa.

Valmistellaan valtioneuvoston ja sen ministeriöiden hallinto- ja palvelutoimintojen koamista valtioneuvoston kanslian yhteyteen 1.3.2015 perustettavaan valtioneuvoston hallintoyksikköön.

3.2 Opetushallitus

Oppijan verkkopalvelukokonaisuudessa toteutetaan ensimmäisessä vaiheessa (2009–2015) hankkeelle myönnetyn rahoituksen puitteissa koulutuksen hakeutumista koskevat uudistetut kansalliset haku- ja koulutustietopalvelut sekä todennetun osaamisen rekisteri. Lisäksi toteutetaan opintojen aikaisia sähköisiä palveluita, kuten henkilökohtaisten opiskeluohjelmien laatimista tukevia palveluita sekä rakenteistetut opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet. Toisen asteen koulutuksen rahoituksen ja rakenteiden uudistamisen yhteydessä rahoitukseen liittyvässä tiedonkeruussa hyödynnetään oppijan verkkopalvelukokonaisuutta.

Kehysehdotukset

- Korkeakoulujen uudistetun hakujärjestelmän toisen vaiheen ylläpito
- Opiskelijavalintapalvelujen jatkokehitys
- Opiskelijavalintajärjestelmien palvelukomponenttien avaaminen käytettäväksi palveluväylän kautta
- Sähköisen asianhallintajärjestelmän kehittäminen
- Sähköisen asianhallintajärjestelmän ylläpito
- Todennetun osaamisen rekisteri
- Varhaiskasvatuksen tehtävät (siirto THL:n momentilta)

3.3 Kirkollisasiat

Tavoitteena on turvata suotuisat toimintaedellytykset evankelis-luterilaiselle ja ortodoksiselle kirkkoille sekä muille uskonnollisille yhdyskunnille ja mahdollistaa kaikille uskonnon ja omantunnon vapaus. Hautaustoimessa lähtökohtana on uskonnonvapauden ja yhdenvertaisuuden sekä arvokkuuden ja kunnioittavuuden toteutuminen.

Perussuunnitelma

- Varaudutaan luopumaan seurakuntien yhteisövero-osuudesta ja korvaamaan niiden yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuvat kustannukset lakisääteisellä valtionavustuksella.
- Jatketaan uskonnollisten yhteisöjen toiminnan tukemista valtionavustuksilla ja edistetään uskontojen välistä vuoropuhelua.
- Vahvistetaan edelleen uskonnollisten yhdyskuntien itsehallintoa niiden sisäistä toimintaa ja hallintoa koskevissa asioissa.

3.4 Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan koulutuksen ulkopuolista arviointia suorittava riippumaton asiantuntijaorganisaatio, joka tuottaa tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja koulutuksen kehittämistä varten.

Perussuunnitelma

Korkeakoulujen arviointineuvoston ja koulutuksen arviointineuvoston toiminnot sekä Opetushallituksen alainen oppimistulosten arviointitoiminta siirtyvät vuonna 2014 perustettavaan Kansalliseen koulutuksen arviointikeskukseen. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus perustetaan 1.1.2014 ja se aloittaa toimintansa 1.5.2014.

3.5 Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO edistää suomalaisen yhteiskunnan kansainvälistymistä erilaisten liikkuvuus- ja yhteistyöinstrumenttien avulla. Eurooppa ja Pohjoismaat ovat kansainvälistymisen keskeisiä kohdealueita. Lisäksi kansainvälisen osaamisen kehittymistä korostetaan Venäjän, Kiinan, Brasilian ja Pohjois-Amerikan alueiden suuntaan.

EU:n uudella ohjelma- ja rahoituskaudella (2014–2020) EU-ohjelmien budjetti tulee todennäköisesti kasvamaan ohjelmakauden loppua kohden ja kansainvälistymisohjelmiin osallistujien määrä kasvamaan. CIMO varmistaa, että suomalaisten osallistuminen ohjelmiin on täysipainoista. Ohjelmien hallintoa kehitetään komission kanssa sovittujen toimintasuunnitelmien mukaisesti. EU:n uudet ohjelmat edellyttävät, että kansallisena toimistona toimiva CIMO panostaa hyvien tulosten ja käytäntöjen levittämiseen.

3.6 Kansainvälinen yhteistyö

Kansainvälisen yhteistyön tavoitteellisuutta ja vaikuttavuutta lisätään kahdenvälisessä yhteistyössä ja toiminnassa kansainvälisissä järjestöissä. Toimialan kansainvälistymistä ja liikkuvuutta vahvistetaan kansallisin keinoin ja hyödyntämällä tehokkaasti uuden EU:n ohjelma- ja rahoituskauden mahdollisuuksia.

Suomen maakuvan kehittämiseen ja opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan näkyvyyden edistämiseen Suomen rajojen ulkopuolella vaikutetaan osallistumalla Team Finland -verkoston työhön ja tukemalla sekä koulutus- että kulttuurivientiin liittyviä toimia.

Varmistetaan Suomen tuloksellinen osallistuminen Unescon maailmanperintökomitean työhön Suomen jäsenyyskaudella (2014–2017).

4 Koulutus- ja tiedepolitiikka

4.1 Kehittämisen painopisteet

Tavoitteena on nostaa suomalaiset maailman osaavimmaksi kansaksi vuoteen 2020 mennessä. Tavoitteena on, että Suomi sijoittuu tuolloin OECD-maiden kärkijoukkoon keskeisissä nuorten ja aikuisten osaamisvertailuissa, koulupudokkaiden vähydessä sekä nuorten ja työikäisten korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden väestöosuudessa. Sukupuolten välisiä eroja osaamistuloksissa, koulutukseen osallistumisessa ja koulutuksen suorittamisessa kaennetaan.

Kouluksellinen tasa-arvo muodostaa perustan suomalaiselle hyvinvoinnille. Kouluksellisen tasa-arvon toteutumisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että jo varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa pystytään varmistamaan hyvät oppimisen edellytykset kaikille sekä tukemaan monipuolisin toimin eri syistä tukea tarvitsevia ja syrjäytymisvaarassa olevia lapsia ja nuoria. Varmistetaan koko ikäluokan osallistuminen esiopetukseen muuttamalla esiopetus velvoittavaksi. Kouluksellisia eroja tulee vähentää ja huolehtia siitä, että muutkin kuin koulutettujen vanhempien lapset hakeutuvat monipuolisesti kaikkeen perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen. Alidustettujen ryhmien koulutukseen osallistuminen edellyttää erityisiä tukitoimia.

Vakaa ja terveellä pohjalla oleva julkinen talous takaa kestäväen hyvinvoinnin. Julkisen talouden kestävyuden kannalta on välttämätöntä, että mahdollisimman moni työikäinen on työssä. Kotihoidon tuen rajaaminen lisää päivähoidon tarvetta. Laadukas päivähoito mahdollistaa lasten vanhempien osallistumisen opintoihin ja työelämään. Koulutus- ja tutkimuspolitiikan keinoina julkisen talouden vakauttamisessa ovat erityisesti työurien pidentämiseen liittyvät toimet ja koulutusjärjestelmän rakenteiden ja tehokkuuden parantamiseen tähtäävät toimet sekä koulutustarjonnan suuntaaminen. Toisen asteen koulutuksen rahoitusjärjestelmää kehittämällä lyhennetään opintoaikoja. Taloudellisen kasvun edellytysten parantamiseksi kohdennetaan lisäinvestointeja tutkimusinfrastruktuureihin.

Keskeisenä tavoitteena on vahvistaa suomalaisen osaamisen kilpailukykyä. Työikäisen väestön vähetessä ja nuorisoikäluokkien pienetessä haasteena on turvata korkea osaamistaso ja työvoiman riittävyys aloittain ja alueittain. Koulutuksen sisältöjä ajantasaistetaan ja oppilaitosten ja korkeakoulujen toiminnan laatua, tehokkuutta ja vaikuttavuutta parannetaan. Ikäluokkien pieneneminen mahdollistaa koulutusmäärien vähentämisen. Tutkimuksen taso nostetaan ja tutkimusedellytykset turvataan.

Koulutuspolitiikka rakentuu elinikäisen oppimisen periaatteelle. Alati muuttuvassa yhteiskunnassa oppimisvalmiuksien hyvä kehittyminen on ensiarvoisen tärkeää. Elinikäisen

oppimisen politiikkaan kuuluu, että siirtymät asteelta toiselle ja koulutuksesta työelämään ovat mahdollisimman joustavia. Oppivelvollisuusikää nostetaan 17 vuoteen kriittisen nivelvaiheen koulutuksen jatkuvuuden turvaamiseksi, keskeyttämisen vähentämiseksi ja nuorten työurien pidentämiseksi. Oppiminen ei pääty nuorena hankittuun tutkintoon, vaan jatkuu koko aikuisiän. Kaikessa koulutuksessa kiinnitetään huomiota opitun tunnistamiseen ja tunnustamiseen siten, että aikaisemmassa koulutuksessa ja muualla opittu voidaan mahdollisimman täysimääräisesti hyväksyä osaksi opintoja. Toisen asteen koulutuksen rahoitusjärjestelmä uudistetaan siten, että se tukee aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista.

Kaikki tasot kattavalla aikuiskoulutuksella luodaan edellytyksiä vastata muuttuvan työelämän osaamisvaatimuksiin ja tarjotaan laadukkaita sivistyspalveluita. Aikuisille tarjotaan heidän tarpeisiinsa vastaavaa ja heitä varten räätälöityä koulutusta yleissivistävänä koulutuksena, ammatillisena koulutuksena ja korkea-asteen koulutuksena.

Hallituksen toteuttama nuorisotakuu takaa alle 25-vuotiaille sekä alle 30-vuotiaille vastavalmistuneille koulutus-, harjoittelu-, työpaja- tai työpaikan kolmen kuukauden sisällä työttömäksi ilmoittautumisesta. Nuorisotakuu toteutetaan rakennepoliittisen ohjelman mukaisena.

Nuorisotakuun osana toteutettu koulutustakuu koskee perusopetuksen tai perusopetuksen lisäopetuksen päättäviä nuoria. Nuorisotakuun toteutumisen kannalta on välttämätöntä, että peruskoulun päättäneillä on tosiasialliset mahdollisuudet päästä toisen asteen koulutukseen. Tämän turvaamiseksi huolehditaan siitä, että ammatillisen koulutuksen tarjontaa on nuorisoikäluokkaan nähden riittävästi. Lisäksi ammatillisen koulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteita on muutettu siten, että perusasteen päättäneiden ja vailla toisen asteen tutkintoa tai koulutuspaikkaa olevien pääsy ammatilliseen koulutukseen paranee. Uudistetut Opintopolku -palvelut mahdollistavat myös opiskelupaikan vaihtamiseen liittyvän joustavan koulutukseen hakeutumisen ja opiskelijaksi ottamisen. Maahanmuuttajien ja maahanmuuttajataustaisten nuorten kielitaidon kehittymistä ja koulutuksessa etenemistä tuetaan erityistoimin sekä maahanmuuttajien lukiokoulutukseen valmistavissa koulutuksissa että muussa koulutuksessa.

Oppisopimuskoulutus on hyvä vaihtoehto työelämään orientoituneille nuorille, mutta edellyttää riittävää tukea ja ohjausta sekä oppilaitoksessa että työpaikoilla. Osana nuorisotakuun toimenpidekokonaisuutta kehitetään oppisopimuskoulutuksen rinnalla erityisesti nuorille suunnattuja koulutusta, työvaltaista oppimista ja työtä joustavasti yhdistäviä koulutusmalleja. Lisäksi kehitetään ja otetaan käyttöön malleja koulutuksen toteuttamiseksi oppilaitosmuotoisen koulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen yhdistelmänä. Koulutustakuun toimeenpanon varmistamiseksi toteutetaan myös muita laaja-alaisia kehittämistoimia, joilla tuetaan koulutuksen aloittaneiden tavoitteellista opiskelua ja tutkinnon suorittamista sekä sijoittumista työelämään tai jatko-opintoihin.

Hallituksen käynnistämällä määräaikaaisella nuorten aikuisten osaamisohjelmalla lisätään koulutusmahdollisuuksia aikaisemmin perusopetuksen päättäneille ja ilman toisen asteen koulutusta jääneille nuorille aikuisille. Tavoitteena on vahvistaa koulutuksella näiden henkilöiden työmarkkina-asemaa. Kohderyhmään kuuluvia, 20–29 -vuotiaita ilman perusopetuksen jälkeistä tutkintoa olevia aikuisia on kaikkiaan noin 120 000. Tavoitteena on saada 36 000 aloittajaa koulutukseen ohjelmakauden aikana vuosina 2013–2016. Kohderyhmään kuuluville tarjotaan ammatti- ja erikoisammattitutkintoon ja niiden osiin valmistavaa koulutusta, ammatillista peruskoulutusta sekä opintoihin hakeutumista ja opintojen suorittamista edesauttavaa ohjausta ja neuvontaa, ml. hakeva toiminta.

Toisen asteen koulutuksen rahoitus- ja sääntelyjärjestelmä uudistetaan. Toisen asteen koulutuksessa keskitytään tutkintojen rahoitukseen ja luovutaan muun koulutuksen rahoituksesta. Toisen asteen järjestäjätverkkoa uudistetaan rakenteellisesti. Tavoitteena on vahvoihin toisen asteen koulutuksen järjestäjiin perustuva koulutuksen järjestäjätverkko. Oppilaitosverkkoa sopeutetaan väestönkehitykseen ja ennakoitavissa olevaan työvoimatarpeeseen samalla kun koulutuksen saatavuus ja sivistyksellinen yhdenvertaisuus varmistetaan.

Kelpoisuusvaatimuksia muutetaan tarvittaessa rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti, huomioiden myös nykyistä joustavammalla tavalla suorittaa kelpoisuuden tuottavia opintoja.

Turvallisuutta edistetään kaikissa päivähoidon yksiköissä ja oppilaitoksissa eri koulutus-tasoilla. Turvallisuuden edistäminen edellyttää kokonaisvaltaista ja yhteisöllistä turvallisuus-kulttuurin kehittämistä sekä toimivaa turvallisuuden johtamista. Turvallisuusnäkökulma huomioidaan eri toiminnoissa ja turvallisuuden edistämiseksi asetetaan tavoitteita, joiden toimeenpanoa seurataan ja kehitetään osana oppilaitoksen muita toimintoja.

Väestön koulutustasoa nostetaan

Tavoitteena on, että

- perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneiden osuus 25–64 -vuotiaista on 85,5 prosenttia vuonna 2018
- ammatillisen tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 25–64 -vuotiaista on 81 prosenttia vuonna 2018
- korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus 25–64 -vuotiaista on 28 prosenttia vuonna 2018.

Väestön koulutustaso, 25–64 -vuotiaat

	2011	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio	2018 arvio
Perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneiden osuus	81,0	81,8	82,6	83,4	84,1	84,9	85,5	
Ammatillisen tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus	75,4	76,7	77,6	78,5	79,4	80,3	81	
Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus	23,2	24,4	25,1	25,8	26,5	27,2	28	28,5

Tasa-arvoiset koulutusmahdollisuudet

Tavoitteena on, että

- sukupuolten väliset koulutustasoerot kaventuvat kaikilla koulutusasteilla
- sosiaalisen ja etnisen taustan vaikutus koulumenestykseen ja koulutukseen osallistumiseen pienenee
- alueiden väliset erot koulutuksen saatavuudessa pienenevät.

30-vuotiaiden koulutustaso

	2011	2012	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio
Perusasteen jälkeinen koulutus							
Miehistä	80,9	85,4	86,5	87,6	88,8	89,9	90,5
Naisista	88,6	91,4	92,1	92,7	93,3	94,0	95
Ammatillisen tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneet							
Miehistä	70,0	75,4	77,1	78,7	80,3	82,0	83
Naisista	80,9	84,4	85,3	86,2	87,1	88,0	89
Korkeakoulututkinnon suorittaneet							
Miehistä	30,8	31,6	31,9	32,2	32,5	32,8	34
Naisista	48,4	48,3	48,4	48,5	48,6	48,7	48,9

Aikuiskoulutus

Tavoitteena on, että

- vuonna 2016 18–64 -vuotiaista aikuisista vähintään 60 prosenttia on osallistunut aikuiskoulutukseen viimeisen 12 kuukauden aikana
- vuonna 2016 25–64 -vuotiaista 27 prosenttia on osallistunut aikuiskoulutukseen tiedusteluhetkeä edeltäneen neljän viikon aikana
- osaamisen tunnustaminen tehostuu ja näyttötutkintojen ja niiden osien suorittaminen on korkealla tasolla; tutkinnon suorittaneita vuonna 2009 oli 26 800.

Koulutuksen ja tutkimuksen laatu

Tavoitteena on, että

- päivähoito, esiopetus sekä aamu- ja iltapäivätoiminta ovat laadukkaita
- perusopetuksen oppimistulokset säilyvät korkeatasoisina ja erot kapenevat koulujen ja yksilöiden välillä
- suurten opetusryhmien määrä perusopetuksessa vähenee
- tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus vahvistuu.

Korkeakoulujen toiminnan tuloksellisuus ja opiskelijoiden liikkuvuus

	2010	2011	2012	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio	2018 arvio
Tutkinnot / opetus- ja tk-henkilöstö (AMK)	2,88	2,94	3,07	3,05	3,10	3,10	3,43	3,10	3,10
Ylemmät kk-tutk/ opetus- ja tutk. henk (YO)	0,78	0,70	0,77	0,84	0,88	0,90	0,90	0,90	0,90
Tohtorin tutkinnot/ prof (YO)	0,57	0,61	0,63	0,63	0,63	0,63	0,63	0,63	0,63
Lukuvuodessa vähintään 55 opintopistettä suorittaneiden osuus opiskelijoista (YO)	26,0%	25,6%	26,9%	27,0%	28,0%	30,0%	32,0%	33,0%	34,0%
Lukuvuodessa vähintään 55 opintopistettä suorittaneiden osuus opiskelijoista (AMK)	36,5%	38,2%	41,0%	42,0%	43,0%	44,0%	44,9%	45,0%	45,0%
Julkaisut / päätoimiset opettajat ja t&k-henkilöstö (AMK)	0,38	0,41	0,52	0,52	0,55	0,57	0,60	0,60	0,60
Tieteelliset julkaisut / opetus- ja tutkimushtv:t (YO)	1,57	1,68	1,61*	1,70	1,70	1,70	1,75	1,75	1,8
Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat (YO)	7 809	8 200	9 628	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat(AMK)	7 746	8 727	9 378	9 500	9 500	9 500	10 000	10 000	10 000

* Yliopistojen julkaisujen osalta ennakkotieto 2012 julkaisuista, määrä tulee nousemaan vuonna 2014 tapahtuvassa tiedonkeruussa.

Tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus

	2010	2011	2012	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio	2018 arvio
T & k-menojen BKT-osuus (%)	3,90	3,80	3,55	3,49	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50
Tutkimustyövuodet työllisistä (%)	2,44	2,35	2,32	2,35	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4
Tieteelliset julkaisut/miljoona as. (kpl)* (Web of Science)	1 900	1 900	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000

* Tieteelliset julkaisut/miljoona asukasta – indikaattorin osalta vuosien 2011 ja 2012 tiedot arvioita.

Työvoiman osaamisen varmistaminen ja osaavan työvoiman saatavuus

Tavoitteena on, että

- koulutustakuu toteutuu ja tutkinnon suorittaneiden työllisyys paranee
- koulutuksen läpäisy paranee
- korkeakoulututkinnon suorittamisikä laskee.

Perusopetuksen päättäneiden välitön sijoittuminen koulutukseen (%)¹

	2009	2010	2011	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio	2018 arvio
Ammatilliseen koulutukseen sijoittuneet yhteensä	44,0	43,8	44,3	44,6	45,0	45,5	45,5	45,5	45,5	45,5
• perustutkintoon johtava koulutus	41,2	40,7	41,2	41,5	41,8	42,5	42,5	42,5	42,5	42,5
• valmistavat koulutukset ²	2,8	3,1	3,1	3,1	3,2	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Lukiokoulutukseen sijoittuneet	50,2	50,4	49,6	52,0	52,0	52,0	52,0	52,0	52,0	52,0
Perusopetuksen lisäopetukseen sijoittuneet yhteensä ³	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
• peruskouluissa	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
• kansanopistoissa	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Tutkintoon johtavat koulutukset yhteensä	91,4	91,1	90,8	93,5	93,8	94,5	94,5	94,5	94,5	94,5
Lisäopetus ja valmistavat koulutukset yhteensä	5,3	5,6	5,6	5,6	5,7	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5
Yhteensä	96,7	96,7	96,4	99,1	99,5	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tutkinnon suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen (%)⁴

	2009	2010	2011	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio	2018 arvio
<i>Ylioppilastutkinto</i>										
työllistyneet (ei opiskelevat)	17,7	19,0	18,0	15,0	14,0	13,0	13,0	12,0	12,0	
jatko-opintoihin siirtyneet (työllisinä)	24,3	25,0	24,0	22,0	21,0	20,0	20,0	20,0	20,0	
jatko-opintoihin siirtyneet (ei työllisinä)	38,4	37,6	41,0	47,0	49,0	53,0	53,0	54,0	54,0	
<i>Ammatillinen perustutkinto (opetussuunnitelmaperusteinen)</i>										
työllistyneet	57,2	57,0	57,5	58,0	59,0	60,5	62,0	64,0	64,0	
jatko-opintoihin siirtyneet	10,3	10,5	10,5	10,0	9,5	9,5	9,0	9,0	9,0	
<i>Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)</i>										
työllistyneet	78,0	78,5	81,2	81,5	81,5	82,0	82,0	83,5	83,5	83,5
jatko-opintoihin siirtyneet	3,6	3,0	3,2	3,0	3,0	2,5	2,5	2,0	2,0	2,0
<i>Ammattitutkinto</i>										
työllistyneet	81,8	84,5	82,7	85,5	86,0	86,5	87,0	87,0	87,0	87,0
jatko-opintoihin siirtyneet	3,5	3,0	4,1	2,5	2,5	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
<i>Erikoisammattitutkinto</i>										
työllistyneet	95,1	95,5	95,6	96,5	97,0	97,0	97,0	97,5	97,5	97,5
jatko-opintoihin siirtyneet	0,9	0,5	0,8	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
<i>Ammattikorkeakoulututkinto, nuorten koulutus</i>										
työllistyneet	87,2	82,4	83,1	84,1	87,0	88,0	88,0	88,0	88,0	88,0
jatko-opintoihin siirtyneet	3,3	4,0	4,0	4,1	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
<i>Ammattikorkeakoulututkinto, aikuiskoulutus</i>										
työllistyneet	92,5	91,9	91,9	91,5	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0	93,0
jatko-opintoihin siirtyneet	1,2	1,1	1,8	1,2	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
<i>Ylempi korkeakoulututkinto</i>										
työllistyneet	85,6	84,1	84,2	85,5	86,0	86,0	86,5	86,5	86,5	86,5
jatko-opintoihin siirtyneet	3,8	3,4	3,2	2,8	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
<i>Tohtoritutkinto</i>										
työllistyneet	80,6	81,1	80,1	79,7	84,0	85,0	85,0	85,0	85,0	85,0
maasta muuttaneet	8,2	7,0	9,8	8,7	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0

1 Lähde: Tilastokeskus (ammattilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen ja lukiokoulutukseen sijoittuneet).

2 Lähde: valtionosuusjärjestelmän tilastot (myös vuoden 2011 luku on toteumatieto).

3 Luvut ovat TK:n (peruskoulujen yhteydessä järjestettävä lisäopetus) ja valtionosuustilaston (kansanopistojen järjestämä lisäopetus) oppilasmäärien perusteella tehtyjä arvioita.

4 Lähde: Tilastokeskuksen työssäkäyntirekisteri. Kuvaa tarkasteluvuotta edeltävänä vuonna tutkinnon suorittaneiden työllistymisen ja jatko-opintoihin sijoittumisen tarkasteluvuoden lopussa. Työlliset opiskelijat lasketaan työllisiin, pl. ylioppilaisissa, jossa ne on eroteltu omaksi kohdaksi.

Korkeakoulututkinnon suorittaneiden keski-ikä (mediaani)⁵

	2009	2010	2011	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio	2018 arvio
Ammattikorkeakoulututkinto	25,2	25,2	25,2	25,3	24,9	24,9	24,7	24,7	24,6	24,6
Ylempi korkeakoulututkinto	27,3	27,9	27,6	27,7	27,0	27,0	26,8	26,8	26,7	26,7

Tavoiteajassa valmistuneet⁶

	2010	2011	2012	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio	2018 arvio
Lukiokoulutus (3 vuotta)	79,2	80,0	81,0	82,0	83,0	84,0	85,0	85,0	
Ammatillinen perustutkinto (3 vuotta)	60,0	61,0	62,0	63,0	64,0	65,0	66,0	66,0	
Ammattikorkeakoulututkinto (5 vuotta)	59,3	60,0	60,0	63,0	63,0	70,0	70,0	70,0	70,0
Alempi ja ylempi korkeakoulututkinto (7 vuotta)	49,4	46,9	49,0	49,0	52,0	70,0	70,0	70,0	70,0

Koulutuksen läpäisy⁷

Tutkinnon suorittaneiden osuus (%) tutkinnon suorittaneiden ja keskeyttäneiden yhteismäärästä lukuvuoden aikana

	2007	2008	2009 ⁸	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2017 arvio	2018 arvio
Lukio											
ylioppilastutkinto	88,1	87,2	88,3	88,3	88,4	88,5	88,6	88,6	88,7	88,7	
Ammatillinen peruskoulutus ⁹											
amm. perustutkinnon suorittaneet	70,5	71,3	71,8	72,7	73,7	74,6	75,5	76,0	76,5	76,5	
Ammattikorkeakoulututkintoihin johtava koulutus											
amk-tutkinnon tai ylempään amk-tutkinnon suorittaneet	64,7	65,9	66,0	67,0	67,0	67,0	68,0	68,5	69,0	70,0	70,0
Yliopistoissa alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtava koulutus											
Tavoitetutkinnon ¹⁰ suorittaneet	63,1	71,7 ¹¹	44,0 ¹¹	65,0	65,0	66,0	67,0	68,0	69,0	70,0	70,0

5 Lähde: Tilastokeskus. Ammattikorkeakoulujen osalta nuorten koulutus

6 Lähde: Tilastokeskus. Mukana vain opetushallinnon alainen koulutus. Ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, oppisopimuskoulutusta eikä ammatillisissa erityisoppilaitoksissa järjestettävää koulutusta. Tarkoittaa alemmissa ja ylemissä korkeakoulututkinnoissa tavoitetutkinnon suorittaneiden osuutta, ylin tutkinto, johon uusi opiskelija on saanut tutkinnon suorittamis-oikeuden. Vuosien 2009 ja 2010 luvut ovat ammatilliseen perustutkintoon johtavan koulutuksen osalta arvioita.

7 Lähde: Tilastokeskus. Mukana vain opetushallinnon alainen koulutus.

8 Lukiokoulutuksen tiedot ovat arvioita.

9 Ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, oppisopimuskoulutusta eikä ammatillisissa erityisoppilaitoksissa järjestettävää koulutusta. Vuosien 2009 ja 2010 luvut ovat arvioita.

10 Tavoitetutkinnoilla tarkoitetaan ylintä tutkintoa, johon uusi opiskelija on saanut tutkinnon suorittamis-oikeuden

11 Kyseessä tutkintorakenteen uudistuksesta johtunut poikkeusvuosi.

4.2 Yleissivistävä koulutus ja lasten päivähoito

4.2.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Yleissivistävän koulutuksen lähtökohtana on taata jokaiselle lapselle, oppilaalle ja opiskelijalle syntyperän, taustan ja varallisuuden rajoittamatta yhtäläiset mahdollisuudet ja oikeudet sivistykseen, laadukkaaseen maksuttomaan koulutukseen sekä täysivaltaisen kansalaisuuden edellytyksiin. Palveluiden on oltava tasa-arvoisesti ja tasalaatuisesti kaikkien saatavilla.

Varhaiskasvatus rakentuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta ja sen perustana on monitieteiseen tietoon ja tutkimukseen sekä pedagogisten menetelmien hallintaan perustuva tietämys lasten kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Yhteiskunnan järjestämissä päivähoitopalveluissa yhdistyy lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ja vanhempien oikeus saada lapselleen päivähoitopaikka. Subjektiiivinen päivähoito-oikeus muuttuu osaaikaiseksi niillä, joilla vanhempi on kotona äitiys-, isyys-, vanhempain- tai hoitovapaalla tai kotihoitontuella. Tällöinkin sosiaalisin perustein on mahdollisuus saada lapsi kokopäivähoitoon. Varhaiskasvatuksen merkitys on tärkeä sosiaalisuuteen kasvattajana ja sosiaalisten lähtökohtien tasoittajana. Varhaiskasvatuksen kehittämistä ohjaa uudistunut lainsäädäntö sekä varhaiskasvatuksen laatu- ja politiikka.

Esiopetus muuttuu velvoittavaksi vuonna 2015. Esiopetuksessa varmistetaan laadukas kasvatuksen ja opetuksen jatkumo varhaiskasvatuksesta perusopetukseen kaikille lapsille. Esiopetus lisää koulutuksellista tasa-arvoa ja vähentää syrjäytymistä.

Perusopetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Opetuksen tulee edistää sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä oppilaiden edellytyksiä osallistua koulutukseen ja muutoin kehittää itseään elämänsä aikana. Koulujen eriytyminen estetään ja jo olemassa olevia ja havaittuja eroja pyritään tasoittamaan.

Lukiokoulutus toteutetaan laadukkaasti ja tuloksellisesti siten, että koulutuksen läpäisy paranee ja opiskelijat saavuttavat koulutukselle asetetut tavoitteet. Monikulttuurisuus huomioidaan sekä lukiokoulutuksessa että lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa.

Edistetään taiteen perusopetuksen nykyistä tasavertaisempaa taiteenaloista ja alueellista saatavuutta.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Varhaiskasvatuksella ja päivähoiton kehittämisellä luodaan perusta lapsen elinikäiselle oppimiselle, tasapainoiselle kasvulle, kehitykselle, hyvinvoinnille ja terveydelle. Esi- ja perusopetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lukiokoulutus tukee opiskelijoiden kasvua sivistyneiksi yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa riittävät tiedot ja taidot jatko-opintojen pohjaksi. Taiteen perusopetus täydentää osaltaan lasten ja nuorten koulussa saamaa taidekasvatusta. Se antaa oppilaille valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua opiskelemaan taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen.

4.2.2 Perussuunnitelma

Toimenpiteet

Hallitusohjelman mukaan päivähoitoa kehitetään syrjäytymistä ennaltaehkäisevänä palveluna. Lasten päivähoiton turvallisuus ja korkea laatu varmistetaan. Päivähoito säilytetään maksuttomana pienituloisille perheille eivätkä maksut muodosta työllistymiskynnystä. Eryteisesti huomioidaan yksinhuoltajien asema. Oikeus samaan päivähoitopaikkaan säilyy, vaikka lapsi olisi välillä kotona hoidossa. Tiivistetään varhaiskasvatuksen yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa. Valmistellaan päivähoitoa koskevia säädöksiä.

Rakennepoliittisen ohjelman mukaan subjektiivista päivähoito-oikeutta rajoitetaan sosiaaliset perusteet huomioivalla tavalla osa-aikaiseksi. Rakennepoliittisen ohjelman mukainen kotihoidontuen rajaaminen puoliksi molemmille vanhemmille lisää päivähoiton tarvetta. Päivähoitomaksun enimmäismaksua korotetaan rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti.

Rakennepoliittisen ohjelman mukaan esiopetus muutetaan velvoittavaksi. Parannetaan peruskoulun edellytyksiä toimia kaikkien lasten oppivelvollisuuskouluna huomioimalla koulujen toimintaympäristö niiden ohjauksessa ja rahoituksessa. Perusopetuksen rahoitus perustuisi jatkossa nykyistä enemmän perusopetuksen toimintaympäristöä kuvaaviin indikaattoreihin, esimerkiksi kunnan maahanmuuttajien väestöosuuteen, aikuisväestön koulutustasoon sekä työttömyysasteeseen.

Valtioneuvosto päätti perusopetuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja opetukseen käytettävän ajan jakamisesta eri oppiaineiden ja aineryhmien opetukseen ja oppilaanohjaukseen (tuntijako) kesällä 2012. Perusopetuksen vähimmäistuntimäärää lisätään kolmella vuosiviikkotunnilla, joka kohdennetaan yleiseen valinnaisuuteen. Esiopetusta, perusopetusta ja lisäopetusta koskevat opetussuunnitelmat uudistetaan siten, että opetussuunnitelmat voidaan ottaa käyttöön kaikkien perusopetuksen vuosiluokkien osalta 1.8.2016 lukien.

Hallitusohjelman mukaisesti jatketaan perusopetuksen laadun parantamista. Opetusryhmien pienentämiseen kohdennetuilla toimenpiteillä on pyritty turvaamaan yhdenvertaisuus opetuksessa koko maan alueella. Opetuksen laatuun ja oppimistuloksiin voidaan tehokkaasti vaikuttaa varmistamalla riittävän pienet opetusryhmät. Ryhmäkokojen tulee olla sellaisia, että opettajalla on mahdollisuus seurata ja tukea oppilaan oppimista ja muuta kehitystä myös yhteistyössä kotien kanssa. Pienemmillä opetusryhmillä edistetään oppilaiden välistä yhteistyötä sekä monipuolisten opetusmenetelmien käyttöä.

Opetusryhmien koosta on säädetty perusopetuksessa tällä hetkellä erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden, pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien ja vaikeasti vammaisten oppilaiden opetuksen osalta. Jatkossa koulunkäyntiavustajat luetaan osaksi opettaja-oppilassuhdetta rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti. Muiden kuin evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen uskonnon sekä elämäkatsomustiedon opetuksen minimiryhmäkoko muutetaan 10 oppilaaseen nykyisestä 3 oppilaasta rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti.

Rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti oppivelvollisuusikää nostetaan 17 vuoteen kriittisen nivelvaiheen koulutuksen jatkuvuuden turvaamiseksi, keskeyttämisen vähentämiseksi ja nuorten työurien pidentämiseksi.

Laadukkaat oppimisympäristöt ja opetusmenetelmät luovat perusedellytyksiä oppimiselle ja edistävät myönteisiä oppimistuloksia. Tavoitteena on teknologian, tieto- ja viestintätekniikan sekä digitaalisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksien hyödyntäminen opetuksessa. Tämä edellyttää laajaa toimintakulttuuria koskevan muutoksen aikaansaamista ja myös koulujen ja oppilaitosten tieto- ja viestintäteknologisen infrastruktuurin kansallista kehittämistä.

Kehittämispansoksia suunnataan toimintakulttuurisen muutoksen edistämiseen, laitehankintojen tukemiseen ja tarvittaessa lähiverkkojen kunnostamiseen kansallisen laaja-kaistastrategian tukena sekä niihin liittyvän osaamisen varmistamiseen. Laitehankinnoilla tuetaan sähköisten oppimateriaalien käyttöönottoa. Luodaan keskitetty, vuorovaikutteinen palvelu, joka kautta löytyvät oppimista tukevat sisällöt ja erilaiset materiaalit. Annetaan oppijoille ja opettajille aktiivinen rooli ja yhteistyömahdollisuus yritysten kanssa materiaalin kehittämisessä. Rakennetaan palvelu moduuleittain palvelemaan oppijoita, opettajia, hallintoa ja vanhempia. Rakennepoliittisen ohjelman mukaisen digitaaliseen oppimateriaaliin siirtymisen ja koulutuspiilven hyödyntämisen arvioidaan säästävän kuntien oppimateriaalikustannuksia.

Kansalliset ja kansainväliset tutkimukset osoittavat, että nuorten oppimistulokset ovat heikentyneet merkittävästi ja asenteet koulua kohtaan ovat muuttuneet kielteisemmiksi. Yhteiskunnallisen muutoksen myötä koulun merkitys nuorten elämässä on vähentynyt. Tähän negatiiviseen kehitykseen vaikuttaminen vaatii perusteellista koulun toimintakulttuurin arviointia ja tarvittavia muutoksia.

Kaikilla oppilailta ja opiskelijoilla on oikeus terveellisiin ja turvallisiin oppimisympäristöihin. Tavoitteena on turvata oppilaiden oikeudet tukemalla kuntia ja muita perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjiä. Tämä edellyttää kosteus- ja homevaurioituneiden koulu- ja päiväkotirakennusten korjaamista ja pahiten vaurioituneiden tilalle rakennettavia uudisrakennuksia. Kuntia ohjataan ja kannustetaan rakennusten ennakoivaan kunnossapittoon ja korjaustoimintaan. Avustuksia kohdennetaan yleissivistävien oppilaitosten ja päiväkotien sisäilmaongelmien ja kosteusvaurioiden korjaushankkeisiin.

Aamu- ja iltapäivätoiminta ja koulujen kerhotoiminta antavat oppilaille mahdollisuuden harrastuksiin koulupäivän yhteydessä. Vahvistetaan aamu- ja iltapäivätoiminnan tarjontaa perusopetuksen 1–2 luokan oppilaille sekä erityistä tukea tarvitseville.

Eduskunta hyväksyi perusopetuslain (642/2010) käsittelyn yhteydessä 8.6.2010 kaksi lausumaa. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa sitä, toteutuuko oppilaan oikeus erityiseen tukeen hänen oppimisedellytystensä mukaisesti, ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin, jos osoittautuu, että oppilaan mahdollisuudet saada oppimiseen tukea tarpeen mukaan ja mahdollisuudet tuloksekkaaseen oppimiseen heikentyvät. Toiseksi eduskunta edellytti, että valtiontalouden kehyksissä ja tulevissa valtion talousarvioissa otetaan huomioon perusopetuslain erityisopetusta ja muuta erityistä tukea koskevien lainmuutosten johdosta syntyvät lisärahoitustarpeet. Opetus- ja kulttuuriministeriö antoi asiasta sivistysvaliokunnalle selvityksen vuonna 2013. Vahvistetaan kolmiportaisen tuen toimeenpanoa linjausten mukaisesti. Tuetaan oppilaskuntien vakiinnuttamista kaikkiin peruskouluihin sekä perus- ja toisen asteen oppilaiden ja opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista vahvistavien säädösten toimeenpanon toteutumista ja vaikuttavuutta. Vahvistetaan kouluhyvinvointia, koulujen ja oppilaitosten turvallisuutta ja työrauhaa.

Lukioissa opiskelevien määrät laskevat, mikä tulee näkymään toisen asteen oppilaitosverkon rakenteessa. Käynnistetään toisen asteen koulutuksen palvelukyvyyn ja yhteistyön vahvistamisen toimenpideohjelma toisen asteen koulutuksen alueellisen saavutettavuuden turvaamiseksi lisäämällä oppilaitosrajat ylittävää tilojen, tukipalvelujen ja opettajaresurssien yhteiskäyttöä. Ohjelmalla tuetaan elinvoimaisen, toimintakykyisen ja eheän toimipisteverkon ja järjestäjäjärakenteen muodostumista. Toisen asteen oppilaitosten keskinäistä yhteistyötä ja yhteistyötä korkeakoulujen kanssa tiivistetään lainsäädännöllisen yhteistyövelvoitteen toteutumisen varmistamiseksi.

Parannetaan mahdollisuuksia rakentaa joustavia opintopolkuja ja lisäämään mahdollisuuksia suorittaa osia opinnoista yli tutkintorajojen. Lukiokoulutusta ja ammatillisia tutkintoja

uudistettaessa tuetaan toisen asteen koulutuksen yhteistyötä edistäviä ratkaisuja ja poistetaan yhteistyön esteitä. Mahdollisuuksia suorittaa lukion oppimäärää tai ylioppilastutkintoa ammatillisen perustutkinnon kanssa samanaikaisesti rinnakkain kehitetään saatujen kokemusten ja tehtyjen arviointien pohjalta. Lukiokoulutuksen ohjausta vahvistetaan ja järjestämisluvat uusitaan toisen asteen koulutuksen järjestäjäverkon rakenteellisen uudistamisen yhteydessä rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti.

Maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävä lukiokoulutukseen valmistava koulutus mahdollistui syyslukukaudella 2014. Lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta vahvistetaan.

Lukiokoulutuksen rahoitusta uudistetaan siten, että se tukee hallitusohjelman mukaisesti lukioverkon kehittämistä ja turvaa koulutuksen alueellisen saavutettavuuden. Lukio-koulutuksessa keskitytään jatkossa tutkintojen rahoitukseen ja luovutaan lukiokoulutuksen aineopintojen rahoituksesta rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti. Alueilla, joissa kouluverkko on harva ja etäisyydet pitkiä, korkeampi rahoitus tullaan turvaamaan myös jatkossa. Sen sijaan alueilla, joissa kunta- ja lukioverkko on varsin tiheä, ei korkeampi rahoitus ole niin perusteltua. Rahoitusperusteissa korostuu myös tuloksellisuus, joka kannustaa koulutuksen läpäisyyn. Uudistuksessa otetaan huomioon toisen asteen rahoituksen kokonaisuus ja rahoitustaso sekä ylläpitäjäneutraalisuus.

Yleissivistyksen vahvistamiseksi ja laajentamiseksi tulee lukio-opinnoissa tavoitella aikaisempaa syvällisempiä tietoja, taitoja, osaamista. Samalla tulee lisätä myös integroivaa ja kokonaisuuksien hallintaan valmentavaa opetusta ja opiskelua kaikille yhteisinä opintoina. Aikuisopiskelun omaleimaisuus turvataan myös jatkossa. Lukiokoulutuksen valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa koskeva valtioneuvoston asetus sekä lukion opetussuunnitelman perusteet uudistetaan. Tavoitteena on, että uudistukset tulevat voimaan 1.8.2016 lukien.

Tuetaan oppilas- ja opiskelijahuollosta annetun lain toimeenpanoa. Psykososiaalisen hyvinvoinnin ja elämänhallintataitojen edistämisen sekä kiusaamisen vähentämisen toimenpideohjelma kehitetään ja levitetään suomalaisiin toisen asteen oppilaitoksiin.

Ylioppilastutkintoa kehitetään tukemaan koulutuksen yleissivistäviä tavoitteita ja mahdollistamaan tutkinnon laajempi hyödyntäminen korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti. Tutkinnon toisesta äidinkielen kokeesta kehitetään tiedon käsittelyä ja pätevyyden arvioinnin taitoja mittaava koe. Uudistettu koe otetaan käyttöön syksyn 2018 kirjoituksissa. Kehitetään ja toteutetaan menetelmä yleissivistyksen mittaamiseksi. Vieraiden kielten kokeita uudistetaan ottamalla huomioon arvosanojen vastaavuus lukion opetussuunnitelman perusteiden taitotasokuvauksiin. Tavoitteena on ottaa suullisen kielitaidon mittaaminen osaksi vieraiden kielten koetta viimeistään 2019. Matematiikan koetta uudistetaan vastaamaan paremmin opetussuunnitelmien perusteiden tavoitteita. Uusi koerakenne otetaan käyttöön kevään 2016 tutkinnossa. Hallinnon rakenteita uudistetaan ja kevennetään muun muassa hyödyntämällä digitaalisia mahdollisuuksia tehokkaasti. Lisätään ja tehostetaan ylioppilastutkinnon tutkimuskäyttöä ja tutkimustulosten hyödyntämistä yhteistyössä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa. Varmistetaan tutkintoon sisältyvien koearvosanojen vertailukelpoisuus yli koerajojen ja kirjoituskertojen, jotta mahdollistetaan ylioppilastutkinnon hyödyntäminen opiskelijavalinnoissa. Valmistellaan tieto- ja viestintätekniikan asteittaista käyttöönottoa tutkinnon suorittamisessa. Ensimmäiset kokeet suoritetaan tutkinnossa sähköisesti syksyllä 2016 ja koko tutkinto keväällä 2019. Eriyistä huomiota kiinnitetään hankkeen eri vaiheiden tiedottamisesta lukioille. Kehitetään ylioppilastutkintolautakunnan toimintakulttuuria, varmistetaan riittävä osaaminen ja valmiudet sekä ajantasaistetaan laitteistot.

Selvitetään oppivelvollisuuden ylittäneiden maahanmuuttajien mahdollisuus peruskoulun oppimäärän suorittamiseksi tavoitteena pysyvät järjestämis- ja rahoituskeinot vuonna 2015.

Selvitetään taiteen perusopetuksen saatavuutta ja oppilaitosverkon kehitystä. Suunnittelukaudella arvioidaan taiteen perusopetuksen alueellinen saavutettavuus osana peruspalvelujen arviointia.

Toiminnan laajuus

Päivähoidossa ja esiopetuksessa olevien lasten sekä perusopetuksen ja lukiokoulutuksen valtionosuuden perusteena olevien oppilas- ja opiskelijamäärien (taiteen perusopetuksen osalta valtionosuuteen oikeuttavan tuntimäärän) arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2011	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio	2018 arvio
Päivähoito yhteensä	226 958	228 820	230 600	231 700	232 500	232 800	232 900	233 700
- kunnallinen	209 098	210 900	212 700	213 700	214 400	214 700	214 800	215 500
- yksityinen	17 860	17 920	17 900	18 000	18 100	18 100	18 100	18 200
Esiopetus	58 908	59 700	60 000	61 000	61 000	62 000	62 000	62 000
Perusopetus	526 923	525 400	522 000	520 000	521 000	529 000	529 000	530 000
lisäopetus	2 274	2 000	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
vaikeimmin kehitysvammaiset	1 459	1 450	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
muut vammaisoppilaat	10 644	10 500	12 000	12 100	12 100	12 100	12 100	12 100
maahanmuuttajien valmistava opetus	2 356	2 649	2 800	2 800	2 800	2 800	2 800	2 800
joustavan perusopetuksen oppilaat (enintään)	1 509	1 800	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
majoitettavat oppilaat	899	750	880	880	870	870	860	860
vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä sekä heidän muun opetuksen tukeminen (enintään)	16 438	18 082	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000
Nuorten lukiokoulutus	100 515	100 000	104 000	104 000	104 000	104 000	104 000	104 000
Aikuisten lukiokoulutus	24 219	25 700	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000
- josta aikuislukioiden/-linjojen aineopiskelijoiden suorittamien lukion pakollisten ja syventävien/valinnaisten kurssien lukumäärien perusteella lasketut opiskelijat	1 094	1 100	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200
- josta yli 18-vuotiaat	5 805	5 600	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Taiteen perusopetus								
Musiikkioppilaitosten tunnit	1 653 000	1 653 000	1 653 000	1 653 000	1 653 000	1 653 000	1 653 000	1 653 000
Muun taiteen perusopetuksen tunnit	140 800	140 800	140 800	140 800	140 800	140 800	140 800	140 800
Aamu- ja iltpäivätoiminta								
Osallistuvat lapset	49 449	51 276	54 000	56 000	56 000	56 000	56 000	56 000
Ohjaustunnit	3 117 122	3 240 167	3 320 000	3 390 000	3 390 000	3 390 000	3 390 000	3 390 000

4.2.3 Kehysehdotus

- Valmistellaan tieto- ja viestintätekniikan asteittaista käyttöönottoa ylioppilastutkinnon suorittamisessa ja varmistetaan tutkintoon sisältyvien koearvosanojen vertailukelpoisuus yli koerajojen ja kirjoituskertojen, jotta mahdollistetaan ylioppilastutkinnon hyödyntäminen opiskelijavalinnoissa.
- Tuetaan yleissivistävien oppilaitosten ja päiväkotien sisäilmaongelmien ja kosteusvaurioiden korjaushankkeita.
- Osoitetaan Jyväskylän erityiskoulujen uudisrakennuksen kalustamiseen tarvittavat lisämäärärahat.

4.3 Ammatillinen koulutus

4.3.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Ammatillisen koulutuksen päämääränä on vahvistaa työelämän ja yhteiskunnan hyvinvointia ja kilpailukykyä kansainvälistyvässä toimintaympäristössä parantamalla väestön ammatillista osaamista sekä tukemalla elinikäistä oppimista ja työelämälähtöistä innovaatiotoimintaa. Työelämä- ja kysyntälähtöisyys sekä reagointiherkkyys ovat keskeisiä tekijöitä, joilla vahvistetaan ammatillisen koulutuksen vaikuttavuutta, laatua ja osuvuutta. Koulutustakuun toteuttaminen osana nuorisotakuuta, nuorten aikuisten osaamisohjelman onnistuminen ja osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen edellyttävät nuorten koulutukseen pääsyn turvaamista, joustavien koulutuspolkujen rakentamista sekä riittävää ammatillisen peruskoulutuksen tarjontaa myös aikuisväestölle.

Nuorisotakuun toteuttamiseen suunnatulla määrärahalla varmistetaan ammatillisen peruskoulutuksen riittävä tarjonta koko maassa. Lisäksi nuorisotakuuta toteutetaan nostamalla oppivelvollisuusikää, kehittämällä edelleen opiskelijavalintaprosesseja sekä ottamalla käyttöön uusi ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen yhtenäinen kokonaisuus. Koulutuksen työelämävastaavuutta vahvistetaan kehittämällä perustutkinnon suorittamisen malleja, joissa hyödynnetään nykyistä laajemmin ja monipuolisemmin työvaltaisia opiskelumenetelmiä, työpaikalla tapahtuvaa opiskelua sekä koulutuksen eri järjestämismuotoja. Nuorten aikuisten osaamisohjelman kohderyhmä otetaan huomioon koulutustarjontaa mitoittaessa.

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmää uudistetaan siten, että muodostuu selkeä ja työelämän muuttuviin tarpeisiin vastaava ja elinikäistä oppimista tukeva osaamisperusteinen tutkintorakenne ja tutkinnot. Näyttötutkintoja kehitetään osana ammatillisen tutkintojärjestelmän kokonaisuutta. Opintopolkujen joustavoittamiseksi ja monipuolistamiseksi lisätään mahdollisuuksia suorittaa osia tutkinnoista yli tutkintorajojen sekä edistetään tutkinnon osien suorittamismahdollisuutta, kuitenkin siten että jokaiselle vailla ammatillista tutkintoa olevalle ensisijaiseksi tavoitteeksi asetetaan koko tutkinnon suorittaminen.

Koko tutkinnon suorittamiseen tähtäävän ammatillisen peruskoulutuksen tarjonta mitoitetaan siten, että koko perusopetuksen päättävälle ikäluokalle voidaan tarjota mahdollisuus lukio- tai ammatillisiin opintoihin. Lisäksi ammatillisen peruskoulutuksen opiskelupaikkoja varataan riittävästi lukiosta ammatilliseen koulutukseen siirtyville, aiemman

koulutuksen keskeytymisen tai muun syyn johdosta ilman ammatillista tutkintoa jääneille nuorille, valmistavaa koulutusta tarvitseville ja työelämästä tai muutoin koulutusjärjestelmän ulkopuolelta tuleville ilman ammatillista tutkintoa oleville aikuisille. Ammatillisen perustutkinnon jo suorittaneet ohjataan ensisijaisesti suorittamaan ammatillista osaamista lisääviä ammatti- ja erikoisammattitutkintoja tai ammatillisten tutkintojen osia. Tietyissä tilanteissa, muun muassa työelämän muutosten vuoksi, on perusteltua suorittaa myös toinen ammatillinen perustutkinto.

Toisen asteen koulutuksen järjestäjäverkon rakenteellista kehittämistä jatketaan rakennepoliittisen ohjelman mukaisena tavoitteena lisätä koulutuksen vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta sekä varmistaa yksilöiden ja työelämän tarpeisiin vastaavien koulutuspalveluiden saatavuus maan eri osissa ja molemmissa kieliryhmissä. Järjestäjä- ja toimipisteverkkoa sopeutetaan väestönkehitykseen ja ennakoitavissa olevaan työvoimatarpeeseen samalla kuitenkin varmistaen koulutuksen saatavuus ja sivistyksellinen yhdenvertaisuus maan kaikissa osissa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Ammatillisen koulutusjärjestelmän vaikuttavuuden, tehokkuuden ja tuottavuuden parantaminen on välttämätöntä. Ammatilliseen koulutukseen kohdistuvat vaatimukset kasvavat samanaikaisesti, kun koulutukseen käytettävät resurssit vähenevät ja uusien opiskelijoiden yksilölliset erot kasvavat. Tämä lisää joustavien, opiskelijan ja työelämän tarpeista lähtevien opintopolkujen sekä tavoitteellista oppimista tukevien monimuotoisten tukitoimenpiteiden tarvetta.

Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen rahoitus- ja säätelyjärjestelmä uudistetaan rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti kokonaisuutena siten, että se tukee työelämävastaavuudelle, elinikäisen oppimisen edistämiseksi, nuorisotakuun toteuttamiselle sekä koulutusjärjestelmän laadulle, tehokkuudelle ja tuloksellisuudelle asetettavien tavoitteiden saavuttamista.

Ammatillisen koulutuksen korkean laadun ja vaikuttavuuden varmistamiseksi koulutuksen järjestäjien tulee kehittää johtamis- ja toimintajärjestelmiään.

4.3.2 Perussuunnitelma

Toimenpiteet

Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman linjausten mukaisesti ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmää sekä ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmä uudistetaan. Lisäksi otetaan käyttöön ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen yhtenäinen kokonaisuus. Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon rakenteellista kehittämistä jatketaan. Oppivelvollisuusikä nostetaan 17 vuoteen.

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän ja tutkintojen kehittäminen

Ammatillisten tutkintojen osaamisperusteista määrittelyä ja tutkintojen koostumista työelämän työ- ja toimintakokonaisuuksiin pohjautuvista tutkinnon osista vahvistetaan. Tutkintojen ja niiden välisten jatkumoiden suunnittelun lähtökohtana ovat alan työelämän tarpeet. Tutkintojen muodostumissäännöt määritellään niin, että joustavat valinnat eri alojen, tutkintotyyppien ja tutkintojen (ml. lukio-opinnot) välillä ovat mahdollisia työelämän ammatti- ja toimialakohtaisten ammattitaitovaatimusten asettamissa rajoissa kaikkien tut-

kintotyypin tutkinnoissa ja tutkinnoista, ellei ammattialan lainsäädännöstä muuta johdu. Työelämän uudet tai muuttuneet osaamistarpeet otetaan jatkossa huomioon ensisijaisesti tutkinnon perusteita uudistamalla. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavien ja valmentavien koulutusten asema tutkintojärjestelmän osana selkiytetään ja linjataan työnjohdokoulutuksen vakiinnuttamisesta työelämän kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto määritellään nykyistä tarkemmin säädöksissä. Asetukset ammatillisista perustutkinnoista ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua tutkintorakenteesta yhdistetään yhdeksi asetukseksi. Tutkintojen ja koulutusohjelmien/osaamisalojen nimiä yhtenäistetään ja muodostetaan tutkintonimikkeet pääsääntöisesti kaikkiin tutkintotyyppiin silloin, kun se on työelämän näkökulmasta tarkoituksenmukaista. Uudistetut säädökset ja määräykset saatetaan voimaan vuonna 2015.

Ammatillisten perustutkintojen ja niiden osien tuottaman osaamisen laajuus määritellään eurooppalaisen opintosuoritusten siirtojärjestelmän mukaisina ECVET-pisteinä vuonna 2015. Selvitetään mahdollisuudet ottaa osaamispisteet käyttöön myös näyttötutkinnoissa. Lisäksi uudistetaan ammatillisten perustutkintojen rakennetta erityisesti yhteisten tutkinnon osien osalta kokoamalla nykyiset yhteiset tutkinnon osat laajemmiksi työelämälähtöisiksi kokonaisuuksiksi.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus- ja säätelyjärjestelmän uudistaminen

Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmä uudistetaan rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti kokonaisuutena vuoden 2015 alusta lukien siten, että se tukee koko ikäluokan kouluttamista, aikuisväestön koulutustarpeita, koulutuksen läpäisyn parantamista, aiemmin opitun tunnustamista/henkilökohtaistamista, laadun parantamista, koulutuksen eri järjestämismuotojen joustavaa yhdistämistä sekä nopeampaa siirtymistä työelämään, eikä kannusta koulutuksen tarpeettomaan järjestämiseen. Rahoitus perustuu jatkossa ensisijaisesti suoritukseen ja tuloksiin, ei opiskeluaikaan.

Koulutuksen järjestäjille luodaan taloudellisia kannustimia kouluttaa ammatillista tutkintoa vailla olevia nuoria ja aikuisia.

Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen säätely- ja ohjausprosesseja yhtenäistetään ja ohjausta vahvistetaan rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti. Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestämisluvat yhdistetään. Toiminnan tehostamiseksi ja selkeyttämiseksi kehitetään sähköistä asiointia ja tietopohjaa.

Ammatillisen koulutuksen tarjonnan vähentäminen ja uudelleensuuntaaminen

Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen tarjonta mitoitetaan työmarkkinoiden pitkän aikavälin tarpeiden perusteella huolehtien samalla nuorisoiäluokan kehityksen ja aikuisväestön osaamistason kannalta riittävästä alakohtaisesta ja alueellisesta tarjonnasta. Ammatillisen peruskoulutuksen tarjontaa lisätään sosiaali- ja terveysalalla sekä tekniikan ja liikenteen alalla ja vähennetään kulttuurialalla sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla.

Ammatillisen peruskoulutuksen tarjontaa vähennetään ja suunnataan uudestaan alueellisesti ja alakohtaisesti vuosina 2014–2016 ministeriön kesäkuussa 2013 tekemien päätösten mukaisesti. Tavoitteena on hallittu koulutustarjonnan sopeuttaminen ja uudelleenkohdentaminen siten, että nuorisotakuun toteuttaminen sekä ammatillisen koulutuksen järjestämisen edellytykset ja koulutuksen saavutettavuus maan eri osissa voidaan turvata.

Ammatillisen koulutuksen rakenteellinen kehittäminen ja palvelukyvyyn vahvistaminen

Koulutuksen järjestäjäverkkoa kootaan siten, että vahvojen lukio- ja ammatillisen koulutuksen (perus- ja lisäkoulutus) järjestäjien toimintaedellytyksiä parannetaan ja jatko-opintoihin ja työelämän tarpeisiin vastaavan koulutuksen alueellinen saavutettavuus voidaan turvata. Rakennepoliittisen ohjelman mukaisilla rakenteellisen kehittämisen toimilla tehostetaan koulutuksen järjestäjien resurssien käyttöä.

Vuonna 2014 käynnistyvän ammatillisen koulutuksen rakenteellisen kehittämisen toimenpideohjelman tavoitteena on turvata elinvoimainen ja toimintakykyinen järjestäjäverkko. Sen runko muodostuu toimintaedellytyksiltään vahvoista perus- ja lisäkoulutusta tarjoavista monialaisista koulutuksen järjestäjistä, jotka hyödyntävät asiakaslähtöisesti ja tehokkaasti koko ammatillisen koulutuksen palveluvalikoimaa. Monialaisista koulutuksen järjestäjiä täydentävät profiloituneet ja järjestämisedellytyksiltään vahvat koulutuksen järjestäjät. Toimenpideohjelman avulla ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkkoa sopeutetaan koulutusvolyymien vähenemiseen ja koulutustarjonnan alueelliseen ja alakohtaiseen uudelleensuuntaamiseen. Ammatillisen koulutuksen järjestämisluvat uusitaan kokonaisuudessaan vuoden 2017 alusta lukien.

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kehittäminen

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintaa vahvistetaan ja koulutuksen järjestäjiä kannustetaan laadun jatkuvaan parantamiseen. Tavoitteena on, että kaikilla ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on toimiva laadunhallinta ja laadun jatkuvaa parantamista tukeva järjestelmä. Laatu järjestelmien tilaa arvioidaan vuonna 2015 kriteeriperustaisella itsearvioinnilla, jonka tulosten perusteella määritellään tarvittavat kehittämistoimenpiteet. Työpäikällä tapahtuvan oppimisen ja oppisopimuskoulutuksen sekä näyttötutkintojärjestelmän laadunhallintaa kehitetään osana ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kokonaisuutta. Ammatillisen peruskoulutuksen oppimistulosten seuranta-arviointia kehitetään edelleen niin, että arviointi tukee koulutuksen laadun kehittämistä ja oppimistulosten parantamista.

Ammatilliseen koulutukseen hakeutumisen ja pääsyn tehostaminen

Koulutukseen hakeutumista, valintaprosesseja ja pääsyä tehostetaan laajentamalla ammatillisen ja lukiokoulutuksen sähköinen haku- ja koulutustietojärjestelmä koskemaan myös yhteishaun ulkopuolista nuorille suunnattua koulutusta ja aikuiskoulutusta. Uudistettu palvelukokonaisuus (Opintopolku) otetaan käyttöön täydessä laajuudessaan vuoden 2015 aikana.

Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen yhtenäinen kokonaisuus otetaan käyttöön vuonna 2015. Uudistettu koulutus suunnataan ensisijaisesti perusopetuksen päättäneille nuorille tai muille vailla toisen asteen tutkintoa oleville, joilla ei ole riittäviä valmiuksia siirtyä suoraan tutkintoon johtavaan koulutukseen. Opiskelijavalintojen uudistamista jatketaan muun muassa yhtenäistämällä ammatilliseen perustutkintoon johtavan koulutuksen pääsy- ja soveltuvuuskokeita sekä ottamalla käyttöön valtakunnalliset kokeet kielitaidon testaamiseen ja oppimisvalmiuksien mittaamiseen. Opintopolku -palveluilla mahdollistetaan myös opiskelupaikan vaihtamiseen liittyvä joustava koulutukseen hakeutuminen ja opiskelijaksi ottaminen.

Ammatillisen koulutuksen työelämäyhteyksien vahvistaminen sekä työvaltaisiin opiskelumenetelmiin perustuvien joustavien opintopolkujen rakentaminen

Työpaikalla tapahtuvan opiskelun roolia sekä työvaltaisten oppimisympäristöjen ja opetusmenetelmien käyttöä vahvistetaan ja niiden toteuttamismahdollisuuksia ammatillisessa koulutuksessa monipuolistetaan. Turvataan työpaikkaohjaajien riittävä koulutus ja opettajien työelämäjaksot sekä selvitetään työpaikkaohjaajien koulutuksen pysyvän rahoitusmallin vaihtoehtoja.

Osana nuorisotakuun toimenpidekokonaisuutta kehitetään oppisopimuskoulutuksen rinnalla erityisesti nuorille soveltuvaa työvaltaista oppimista, työtä ja koulutusta joustavasti yhdistäviä koulutusmalleja. Lisäksi kehitetään ja otetaan käyttöön malleja koulutuksen toteuttamiseksi oppilaitosmuotoisen koulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen yhdistelmänä.

Onnistuneiden koulutuspolkujen rakentamiseksi ja tutkintojen suorittamisen edistämiseksi on samalla vahvistettava opinto-ohjausta ja muita ohjaus- ja tukipalveluja.

Toiminnan laajuus

Ammatilliseen perustutkintoon johtavan/valmistavan koulutuksen (oppilaitosmuotoinen koulutus) uusien opiskelijoiden määrän arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

Ammatilliseen perustutkintoon johtavan/valmistavan koulutuksen uudet opiskelijat

	2011 toteuma	2012 toteuma /arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio	2018 arvio
* Oppilaitosmuotoinen koulutus yhteensä	61 505	61 756	63 700	64 600	64 200	64 150	62 950	61 950
* perustutkintoon johtava koulutus	49 886	49 420	50 700	50 600	50 200	50 150	49 950	49 450
* näyttötutkintoon valmistava koulutus	11 619	12 336	13 000	14 000	14 000	14 000	13 000	12 500

*) luvuissa ei ole otettu huomioon rakennepoliittisen ohjelman vaikutuksia

Oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen perusteena olevan opiskelijamäärän, joka sisältää perustutkintoon johtavan ja näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sekä ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavien ja valmentavien koulutusten opiskelijat, arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen perusteena oleva opiskelijamäärä

	2011 toteuma	2012 toteuma	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio	2018 arvio
* Oppilaitosmuotoinen koulutus	148 235	148 971	149 940	150 100	148 450	147 550	147 550	147 550

*) luvuissa ei ole otettu huomioon rakennepoliittisen ohjelman vaikutuksia

4.3.3 Kehysehdotus

- Oppivelvollisuusikä nostetaan 17 vuoteen.

4.4 Aikuiskoulutus

4.4.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Tavoitteeksi on asetettu, että vuonna 2016 25–64 -vuotiaista 27 prosenttia on osallistunut aikuiskoulutukseen tiedusteluhetkeä edeltäneen neljän viikon aikana ja 18–64 -vuotiaista vähintään 60 prosenttia edeltäneen 12 kuukauden aikana. Tavoitteena on, että mikään osa aikuisväestöstä ei jää pysyvästi aikuiskoulutuksen ulkopuolelle.

Vapaan sivistystyön mahdollisuuksia vastata maahanmuuttajien koulutukseen ja muutoin koulutuksen ulkopuolelle jäävien tarpeisiin edistetään. Yhteiskunnallisen koulutuksen osuutta lisätään. Vapaan sivistystyön kasvava merkitys tunnustetaan aikuisten ja seniorikan-salaisten osaamisen ja hyvinvoinnin edistäjänä.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Koulutusjärjestelmän tehokkuutta parannetaan ohjaamalla tutkinnon suorittaneet aikuis-koulutukseen. Koulutuksen lainsäädännöllä, ohjauksella ja rahoituksella edistetään koulu-tuksen ulkopuolella opitun tunnistamista ja tunnustamista kaikessa koulutuksessa. Tuloksel-lisuuden osuutta koulutuksen rahoituksessa kasvatetaan. Opiskelijoiden ohjausta kehitetään siten, että se tukee elinikäistä oppimista.

4.4.2 Perussuunnitelma

Toimenpiteet

Vuonna 2013 valmistuneiden aikuiskoulutustutkimuksen ja kansainvälisen aikuistutki-muksen tulosten pohjalta käynnistetään lisätoimenpiteet hallituksen asettamien osaamis-tavoitteiden saavuttamiseksi. Toteutetaan valtakunnallinen ohjelma aikuisten perustaitojen parantamiseksi niin, että taidoiltaan heikkojen osuus vähenee.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön välinen työnjako amma-tillisessa aikuiskoulutuksessa selkeytetään.

Aikuiskoulutustarjonta kootaan kattavasti SADe-ohjelman Oppijan verkkopalveluun (Opintopolku.fi).

Vapaa sivistystyö

Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti vapaan sivistystyön rahoitusta kehite-tään siten, että rahoituksen ennakoitavuus sekä mahdollisuus koulutustarjonnan suunnitel-malliseen kehittämiseen ja kohdentamiseen paranee. Kehitetään vapaan sivistystyön oppi-laitosten ylläpitäjärakennetta.

Opintosevelmiavustuksilla tuetaan koulutuksessa aliedustettujen osallistumismahdolli-suuksia koulutukseen. Vapaan sivistystyön oppilaitoksissa vahvistetaan maahanmuuttajien kotoutumista edistävää koulutusta.

Ammatillinen aikuiskoulutus

Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti toteutetaan järjestäjäverkon rakenteellinen uudistaminen. Ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestämisluvat uudistetaan 1.1.2017 lukien.

Näyttötutkintojärjestelmän kehittämistä koskevat ehdotukset valmistuvat lokakuussa 2014.

Ammatillisen lisäkoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen rahoitusta uudistetaan mm. siten, että

- ei-tutkintotavoitteisen lisäkoulutuksen rahoituksesta luovutaan
- henkilökohtaistaminen otetaan huomioon rahoituksen määräytymisessä,
- tutkinnon osien vaikutus rahoituksen määräytymisperusteena vahvistuu,
- rahoitus tukee aliedustettujen ryhmien osallistumista aikuiskoulutukseen ja että
- rahoitus edistää nuorten osallistumista oppisopimuskoulutukseen.

Aikuiskoulutukseen osallistumisen kynnystä alennetaan poistamalla näyttötutkintotavoitteisessa koulutuksessa tutkintomaksut vailla ammatillista tutkintoa olevilta aikuisilta. Lisäksi kehitetään hakevan toiminnan malleja yhteistyössä työelämän kanssa.

Tutkintotoimikuntien resurssit turvataan. Näyttösuoritusten arvioijien riittävästä koulutuksesta huolehditaan.

Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti kehitetään nuorten oppisopimuskoulutuksen toimintamalleja. Oppisopimuskoulutuksen laatua kehitetään.

Korkeakoulujen aikuiskoulutus

Korkeakoulututkinnon jälkeistä koulutusta kehitetään niin, että sillä voidaan tukea mm. uusien työnkuvien ja asiantuntija-alojen syntymistä ja korkeakoulutettujen erikoistumista. Valmistellaan korkeakoulujen uusien erikoistumiskoulutusten malli ja sen edellyttämä lainsäädäntö.

Avointa korkeakoulua kehitetään niin, että vailla korkeakoulututkintoa tai opiskeluoikeutta korkeakoulussa olevien opiskelumahdollisuudet paranevat. Selvitetään mahdollisuudet valita hakijoita yhteishaun ulkopuolella tutkinto-opiskelijoiksi avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella nykyistä joustavammin. Lisätään avoimesta korkeakouluopetuksesta tutkintoon etenevien määrää.

Opetustoimen henkilöstökoulutus

Valtio rahoittaa koulutuspoliittisesti merkittävää opetustoimen henkilöstökoulutusta. Opetustoimen henkilöstökoulutuksella edistetään työyhteisöjen uudistumista. Koulutuksella parannetaan henkilöstön ammatillisia valmiuksia kohdata erilaisia oppijoita, ennaltaehkäistään syrjäytymistä, uudistetaan pedagogista osaamista ja päivitetään oman alan tuntemusta. Lisäksi sillä edistetään ammatissa tarvittavaa työelämä tietoutta, työssä tarvittavaa digitaalista osaamista sekä toimintaa erilaisissa oppimisympäristöissä.

Valtion rahoittaman opetustoimen henkilöstökoulutuksen vaikuttavuutta edistetään koamalla kehittämistä laajemmiksi ohjelmiksi. Ohjelmien toimeenpanossa hyödynnetään avointa verkostoyhteistyötä sekä tieto- ja viestintätekniikan mahdollisuuksia. Kaikessa täy-

dennyskoulutuksessa hyödynnetään myös uutta tutkimustietoa.

Vuonna 2010 käynnistetty Osaava-ohjelma päättyy vuonna 2016.

Maahanmuuttajataustaisen ja maahanmuuttajien opetuksessa toimivan opetushenkilökunnan osaamista vahvistetaan SPECIMA-koulutuksella.

Toiminnan laajuus

Ammatillinen lisäkoulutus, oppisopimuskoulutus ja vapaa sivistystyö¹²

Aikuiskoulutuksen keskimääräisten rahoituksen perusteena olevien suoritemäärien arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2011	2012	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio	2018 arvio
Oppilaitosmuotoinen ammatillinen lisäkoulutus	16 600	16 016	16 000	15 800	15 600	15 600	11 500	11 500
Oppisopimusmuotoinen ammatillinen peruskoulutus	15 860	15 860	15 860	17 560	17 560	18 060	18 060	18 060
Oppisopimusmuotoinen ammatillinen lisäkoulutus	29 410	28 805	22 120	22 120	19 650	19 650	16 650	16 650
Ammatilliset erikoisoppilaitokset	296 840	296 840	268 856	268 940	221 530	221 530	0	0
Vapaa sivistystyö								
Kansalaisopistot	2 254 686	2 259 249	2 307 976	1 910 985	1 910 985	1 910 985	1 875 947	1 875 947
Kansanopistot	308 864	308 560	301 694	266 232	266 232	266 232	256 360	256 360
Opintokeskukset								
Opintokerhot	301 571	294 078	292 774	255 000	255 000	255 000	255 000	255 000
Muu opinto- toiminta	266 328	267 015	271 611	168 196	168 196	168 196	161 099	161 099
Kesäyliopistot	97 362	103 231	100 717	57 803	57 803	57 803	55 642	55 642

12 Oppilaitos- ja oppisopimusmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen suoritteina ovat valtionosuusrahoituksen perusteena olevat opiskelijatyövuosi ja oppisopimusopiskelija. Ammatillisten erikoisoppilaitosten suoritteena on opiskelijatyöpäivä. Luvuissa ei ole mukana nuorten aikuisten osaamisohjelman (2013–2016) opiskelijatyövuosia ja oppisopimusopiskelijoita. Vapaan sivistystyön suoritteina ovat valtionosuuden perusteena olevat suoritteet (opetustunti, opiskelijaviikko ja opintokerhotunti)

4.5 Korkeakouluopetus ja tutkimus

4.5.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

- Yliopistot ja ammattikorkeakoulut edistävät toiminnallaan suomalaista kilpailukykyä, hyvinvointia ja sivistystä sekä kestäväää kehitystä. Toiminta on korkealaatuista, kansainvälistä, vaikuttavaa, eettistä ja tukee monikulttuurisen yhteiskunnan kehitystä.
- Suomen tieteen kansainvälinen taso, tieto- ja osaamispohja vahvistuvat, sekä kansantalouden innovaatiokapasiteetti kasvaa.
- Korkeasti koulutetun työvoiman ja tutkijakunnan saatavuus turvataan.
- Korkeakoulutuksen ja korkeakoulututkintojen sisältöä kehitetään määrällisesti ja laadullisesti paremmin yhteiskunnan ja työelämän muuttuvia tarpeita vastaaviksi. Opintoprosesseja kehitetään siten, että työurat pitenevät.
- Edistetään tutkimusaineistojen, tutkimustulosten ja osaamisen laajaa hyödyntämistä ja avoimuutta, mukaan lukien kaupallistaminen.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Korkeakoululaitos muodostuu kansainvälisesti vetovoimaisista omille vahvuusaloilleen profiloituneista yliopistoista ja ammattikorkeakouluista, jotka vastaavat monipuolisesti yhteiskunnan ja työelämän tarpeisiin. Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja kehitetään edelleen tutkintojen erilaisten tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta. Yliopistojen tehtävissä korostuu tieteellinen tutkimus ja siihen perustuva opetus sekä valtakunnallinen vaikuttavuus. Ammattikorkeakoulujen opetus- ja tutkimus- ja kehitystyön tehtävissä korostuu erityisesti työelämäyhteydet ja aluevaikuttavuus.

4.5.2 Perussuunnitelma

Toimenpiteet

Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti nopeampaa siirtymistä toisen asteen opintojen jälkeen korkeakouluopintoihin tuetaan korkeakoulujen opiskelijavalintajärjestelmän uudistamisella. Samalla puretaan olemassa olevaa hakijasumaa toteuttamalla yhdessä korkeakoulujen kanssa sisäänottojen määräaikainen lisäys viimeistään alkaen vuodesta 2015. Muille hakijoille, kuten tutkinnon suorittaneille tai korkeakouluissa jo opiskeleville, tarjotaan muita tapoja hakeutua tutkintoon johtavaan koulutukseen tai hankkia tarvitsemaansa lisäkoulutusta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa yhdessä korkeakoulujen kanssa siitä, että korkeakoulujen opiskelijavalinnat ja korkeakouluopintojen rakenteet on uudistettu 2015 loppuun mennessä. Tavoitteena on edistää ensimmäistä opiskelupaikkaa hakevien sijoittumista korkeakouluopintoihin. Korkeakoulujen opiskelijavalintojen uudistuksen toisessa vaiheessa korkeakoulujen yhteishaku rajataan ensimmäistä paikkaansa hakeville. Opiskelijavalintauudistusta koskeva hallituksen esitys annetaan elokuussa 2014. Lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015. Uusien säädösten mukainen haku otetaan käyttöön keväällä 2016 valittaessa opiskelijoita syksyllä 2016 alkavaan koulutukseen.

Korkeakoulujen tavoitteellisia valmistumisaikoja lyhennetään mm. opiskelijoiden poissaolo-oikeutta rajoittamalla. Lisäksi rajoitetaan ensimmäisen opiskeluvuoden poissaolo-oikeutta siten, että poissaolo olisi mahdollista ainoastaan lakisääteisillä perusteilla sekä sellaisen sairauden vuoksi, jonka ajalta opiskelija saa sairauspäivärahaa. Korkeakoulusektoreiden lainsäädännön yhdenmukaistamiseksi säädetään lakisääteisistä poissaolosta myös ammattikorkeakouluissa. Hallituksen esitys yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta annetaan kevädistuntokaudella 2014 siten, että lainsäädäntö tulisi voimaan 1.8.2015 ja sitä sovellettaisiin voimaantulon jälkeen opintonsa aloittaviin opiskelijoihin.

Opinnoissa 55 opintopistettä suorittaneiden osuuden painoarvoa lisätään korkeakoulujen rahoitusmalleissa kannustaen korkeakouluja opintojen järjestämiseen siten, että lukuvuotta hyödynnetään nykyistä täysimääräisemmin ja että opiskelijat voivat opiskella kokopäiväisesti. Käynnistetään hanke yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa ympärivuotisen opiskelun mahdollistamiseksi hyödyntäen erityisesti digitaalisia oppimisympäristöjä ja monipuolisia opetusmenetelmiä.

Korkeakoulujen rakenteellista kehittämistä jatketaan laadukkaampien, vahvempien ja vetovoimaisempien yksiköiden ja niiden innovaatiokyvyn vahvistamiseksi sekä osaamiskeskittymien synnyttämiseksi. Vahvistetaan alakohtaista vuorovaikutusta ja käynnistetään työ korkeakoulujen alakohtaisen työnjaon ja profiloitumisen edistämiseksi. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut rakentavat kansainvälisiä strategisia kumppanuuksia vahvistaakseen omia painoalojaan.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen toisessa vaiheessa on tarkoitus muodostaa ammattikorkeakouluista itsenäisiä oikeushenkilöitä ja siirtää vastuu perusrahoituksesta kokonaan valtiolle. Ammattikorkeakoulujen rahoituksen siirto kunnilta valtiolle on tarkoitus toteuttaa valtioneuvoston päätöksen kokonaisuudistuksen aikataulussa. Uudistuksen toista vaihetta koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa vuoden 2014 alussa, ja uuden lainsäädännön on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2015 alussa. Uudistuvia ammattikorkeakouluja tuetaan finanssisijoituksin.

Valtioneuvoston periaatepäätös valtion tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistukseksi edellyttää hallinnonalalla strategisen tutkimuksen rahoitusvälineen perustamista sekä oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen ja kuluttajatutkimuskeskuksen yhdistämistä Helsingin yliopistoon vuodesta 2015 alkaen. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Työterveyslaitoksen 30.4.2014 mennessä valmistuvien arviointien perusteella päätetään mm. yliopistoihin siirrettävästä tutkimustoiminnasta. Strategisen tutkimuksen rahoitusvälineen perustaminen edellyttää muutoksia Suomen Akatemian säädöksiin, joten samanaikaisesti tarkastellaan Suomen Akatemian kansainvälisen arvioinnin suosituksia ja vaikutuksia Akatemian säädöksiin.

Kansallisesti ja kansainvälisesti merkittäviä tutkimusinfrastruktuureja vahvistetaan. Tutkimusinfrastruktuurien tiekartta päivitetään vuoden 2014 aikana. Kehitetään julkisten tietoa-aineistojen hyödyntämistä palvelevaa tietoteknistä infrastruktuuria ja yhteisiä tietojärjestelmiä sekä organisaatio- ja sektorirajat ylittäviä palveluja. Kehitetään erityisesti tutkimuksen tietoinfrastruktuuria jatkamalla keskitettyä tallennuspalvelua, tukemalla metatietojen tuottamista ja yhdenmukaistamalla tietoa-aineistojen tuottamiseen ja ylläpitämiseen liittyviä prosesseja.

Toimintaympäristön muutosten johdosta suunnitelmakaudella valmistellaan hallituksen esitykset uudeksi arkistolain ja laiksi yksityisistä arkistoista. Suunnitelmakaudella valmistuu arkistolaitokselle uusi keskusarkisto Mikkeliin.

Edistetään vahvojen ja verkottuneiden tutkimuskeskittymien muodostumista, kansainvälistymistä ja kytkeytymistä globaaleihin tutkimus- ja osaamisverkostoihin. Tutkimusra-

hoituksella vahvistetaan huippututkimuksen edellytyksiä, tutkimusinfrastruktuureja ja kansallisia vahvuuksia tukevaa ja synnyttävää tutkimusta (ml. strategisen huippuosaamisen keskittymät). Suomen Akatemian roolia kansainvälisen tutkimusyhteistyön vahvistajana lisätään ja huippututkimukselle turvataan hyvät toimintaedellytykset pitkäkestoisella rahoituksella.

Kansainvälisen toimintaympäristön muutokset ja yhteiskunnan monikulttuuristuminen luovat uusia odotuksia korkeakouluille ja niiden kansainvälistymiselle. Käynnistetään korkeakoulujen kansainvälistymisstrategian uudistaminen siten, että vahvistetaan korkeakoulujen roolia eurooppalaisen korkeakoulu- ja tutkimusalueen laadukkaina ja vetovoimaisina toimijoina. Korkeakoulutus- ja tutkimussektorin yhteistyötä ja läsnäoloa lisätään nousevissa talouksissa, erityisesti Kiinassa, Intiassa, Brasiliassa ja Venäjällä. Koulutusviennin edellytyksiä parannetaan valmistellun toimenpideohjelman pohjalta. EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoiksi hakeville asetetaan – tarkemman valmistelun pohjalta – hakijan kannalta kohtuullinen hakemusmaksu, joka kattaa hakemusten käsittelykustannukset. Korkeakoulut lisäävät strategisesti merkittävien yhteistyömaiden kielten ja kulttuurien opetusta. Korkeakoulut sisällyttävät tutkintoihin kansainvälistymistä tukevia sisältöjä.

Toiminnan laajuus

Ammattikorkeakouluopetus

Ammattikorkeakoulujen tutkintomäärien arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2010	2011	2012	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio	2018 arvio
Ammattikorkeakoulututkinnot	20 581	21 312	22 121	22 060	22 060	22 000	21 900	20 700	20 500
Ylemmät amk-tutkinnot	1 253	1 521	1 708	1 750	1 850	2 200	2 300	2 400	2 500

Ammattikorkeakoulujen aloittajamääriä on vähennetty 2 030 aloituspaikalla vuonna 2013. Vähennykset on suunnattu erityisesti kulttuurialalle, matkailu-, ravitsemis- ja talousalalle sekä tekniikan ja liikenteen alalle. Sosiaali- ja terveysalalla on lievää koulutuksen lisästarvetta. Viimeistään vuodesta 2015 alkaen toteutetaan hakijasuman purkuohjelmaa määräaikaikaisella koulutustarjonnan lisäyksellä, joka näkyy tutkintojen määrän lisäyksenä suunnitelmakauden jälkeen.

Yliopistot

Yliopistojen tutkintomäärien arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2010	2011	2012	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio	2018 arvio
Alemmat kk-tutkinnot	12 300	13 275	13 014	13 500	14 200	14 200	14 200	14 200	14 200
Ylemmät kk-tutkinnot	14 384	12 515	13 829	14 500	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Tohtorin tutkinnot	1 518	1 653	1 649	1 635	1 635	1 635	1 635	1 635	1 635

Yliopistojen koulutustarjonnan kokonaisvolyymi säilytetään nykyisellä tasolla. Viimeistään vuodesta 2015 alkaen toteutetaan hakijasuman purkuohjelmaa määräaikaikaisella koulutustarjonnan lisäyksellä, joka näkyy tutkintojen määrän lisäyksenä suunnitelmakauden jälkeen. Kolmannen syklin kehittämisessä painopistettä siirretään tutkijankoulutuksesta tohtorin tutkinnon jälkeisen tutkijanuran vaiheeseen.

4.5.3 Kehysehdotus

Hallituksen rakennepoliittinen ohjelma

- Korkeakouluopintoihin siirtymisen nopeuttamiseksi lisätään määräaikaaisesti korkeakoulutuksen aloituspaikkoja. Tavoitteena on lisätä aloituspaikkoja työelämän tarpeista lähtien viimeistään vuodesta 2015 alkaen viiden vuoden aikana vuositasolla noin 3 000. Aloituspaikkojen lisäyksestä pääosa kohdentuu yliopistosektorille (sisältyy peruslaskelmaan).
- Korkeakoulujen uudistetun hakujärjestelmän II vaiheen toteutus ja ylläpito.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan vahvistaminen

- Vauhditetaan yliopistojen rakenteellista kehittämistä tukemalla yliopistojen profiloitumista kilpaillulla erityisrahoituksella vuosina 2015–2017. (TINTO)
- Vahvistetaan ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyön edellytyksiä 10 miljoonan euron pysyvällä lisämäärärahalla. (TINTO)
- Vahvistetaan tutkimuksen pitkäjänteisyyttä ottamalla käyttöön kohdennettu 10-vuotinen rahoitus Suomen Akatemiassa. (TINTO)

Tietojärjestelmät ja tietoaaineiston vapaa saatavuus (sisältää HO, tietovarantojen avaaminen)

- Digitaalisten kulttuuriperintöaineistojen ja tutkimuksen tietoaaineistojen hallinnan, jakelun ja säilyttämisen tieto- ja palveluinfrastruktuuria kehitetään Kansallinen digitaalinen kirjasto -hankkeessa (KDK) ja Tutkimuksen tietoaaineistot -hankkeessa (TTA). Hankekokonaisuus tuo kulttuurin ja tutkimuksen aineistot saataville ja säilyttää ne ymmärrettävinä, mahdollistaa niiden käytön palveluinnovaatioissa sekä edistää tiedon yhteiskäyttöä ja avoimuutta. KDK:oon sisältyy sähköisten aineistojen vastaanotto- ja palvelujärjestelmä VAPAn ylläpito ja kehittäminen
- OKM:n Avoimen tieteen tiekartta (ATT) luo puitteet tutkimuksen julkaisujen, tutkimusdatan ja tutkimusmenetelmien avaamiselle ja toimintakulttuurin kehittämiseksi. ATT mahdollistaa julkishallinnon avointen tietovarantojen tehokkaan hyödyntämisen tutkimuksessa (liityntä VM:n Avoimen tiedon ohjelmaan), avaa tutkimusaineistoja hyödynnettäviksi, kehittää tiedon tuottamisen prosesseja, pilotoi uusia toimintamalleja, tukee tutkimuslaitosten tietoaaineistojen avaamista ja edistää korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteistyötä valtioneuvoston valtion tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistusta koskevan periaatepäätöksen tavoitteiden mukaisesti. ATT:ssa määritetään etenemismalli vuosille 2014–2017, arvioidaan sekä kansallista että organisaatioiden kypsyystasoa, laaditaan selvitys tietovarantojen hyödyntämisen problematiikasta yksityisen ja julkisen T&K&I-työn tehostamisen näkökulmasta (osaamispullonkaulat ym.), tuetaan tutkijoita tutkimustulosten avoimessa julkaisemisessa, tuetaan tiedon hyödyntämiseen liittyvää osaamista, avataan korkeakoulujen metatietopääomaa, edistetään korkeakoulujen tuottaman osaamisen ja tutkimustulosten (julkaisut, data, mallit, menetelmät, ...) hyödyntämistä sekä pilotoidaan uusia toimintamalleja.
- Kansalliskirjaston Fennica eli kansallisbibliografia ja digitoidut kokoelmat avataan. Kansallisbibliografia sisältää vuodesta 1488 viitetiedot (bibliografiset kuvailutiedot) Suomessa julkaistuista sekä ulkomailla kustannetuista suomenkielisistä, suomalaisten tekijöiden ja Suomea käsittelevistä monografioista ja kausijulkaisuista. Suurin osa Kansalliskirjaston digitoimista aineistoista (sanoma- ja aikakauslehdet, nauhaäänitteet) on tekijänoikeuden suojan alaista. Näiden avaaminen nykyistä vapaampaan verkkokäyttöön edellyttää sopimista tekijänoikeuksien haltijoiden kanssa.

- Kotimaisten kielten keskuksen nimiarkiston aineistojen avaaminen sähköisessä muodossa edellyttää aineiston digitointia. Näin syntyvän paikkatietotietokannan tiedot ovat yhdistettävissä muihin paikkatietoihin. Aineiston saaminen käyttöön edellyttää digitoinnin ja tiedon käsittelyn lisäksi käyttöliittymää ja siihen liittyviä muita teknisiä ratkaisuja.

Ammattikorkeakoulujen rahoitus kokonaan valtiolle

- Ammattikorkeakoulu-uudistuksen toisessa vaiheessa ammattikorkeakoulujen rahoitusvastuu siirtyy kokonaan valtiolle. Tämä tapahtuu valtionosuusjärjestelmän uudistamisen yhteydessä vuonna 2015 (sisältyy peruslaskelmaan).
- Ammattikorkeakoulu-uudistuksen I- ja II-vaiheen arvonlisäverokompensaatiot otetaan huomioon kehyslaskelmissa (sisältyy peruslaskelmaan).

4.6 Opintotuki

4.6.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Opintotukitoiminnan tavoitteena on opintojen aikaisen toimeentulon turvaaminen taloudellisen tuen tarpeessa oleville päätoimisille opiskelijoille. Opintotukijärjestelmää kehitetään koulutuspoliittisten tavoitteiden pohjalta koulutusasteiden ja opiskelijoiden välisen tasa-arvon ja tehokkaan tutkinnon suorittamisen edistämiseksi.

Opintotuen mitoitusta on tarpeen tarkistaa säännöllisesti, jotta se olisi tasoltaan riittävä ja edistäisi opintoihin hakeutumista ja päätoimista opiskelua. Opintotukea ja muita toimeentulon turvaamiseen tarkoitettuja tukimuotoja tulee tarvittaessa yhteensovittaa omaehtoiseen koulutukseen hakeutumisen edistämiseksi ja opintotuen riittämättömyydestä aiheutuvien opintojen keskeyttämisten vähentämiseksi.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Syyslukukauden 2014 alusta lukien voimaan tulleet hallitusohjelman ja hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukaiset opintotuen rakenteelliset muutokset vaikuttavat kokovuotisesti vuonna 2015. Toimenpiteiden vaikutusta opintotuen käyttöön seurataan suunnittelukauden aikana. Vaikutuksia opintojen edistymiseen ja opiskeluaikoihin arvioidaan pidemmällä aikavälillä.

Opintorahan määriä tarkistetaan lukuvuosittain kansaneläkeindeksin perusteella ja korkeavastuksen tuloarvoja kahden vuoden välein palkkakertoimen muutoksen mukaisesti. Opiskelijoiden vanhempien tuloihin perustuvaa tarveharkintaa lievennetään edelleen toisella asteella. Tavoitteena on, että vanhempien tuloarvoihin tehdään korotukset vuonna 2016 ja 2018, jonka jälkeen vanhempien tulot eivät enää vähennä lainkaan täysi-ikäisen itsenäisesti asuvan toisen asteen opiskelijan opintorahaa.

Suunnittelukauden aikana varmistetaan, että koulumatkatuki toimii koulutus- ja liikennepoliittisesti tarkoituksenmukaisesti joukkoliikenteen järjestämis- ja rahoitusmuotojen muuttuessa. Tarkoitus on, että koulumatkatuki korvaa yhdenvertaisin perustein niiden lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkakustannuksia, joilla on pitkä koulumatka ja merkittävät matkakustannukset.

Opintotuen käyttöaste ja saajamäärä

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Lukiot	32 500 (29 %)	28 950 (27 %)	28 500 (26 %)	26 500 (25 %)	26 500 (25 %)	26 500 (25 %)	26 500 (25 %)	26 500 (25 %)
Ammatillinen oppilaitos- muotoinen perus- ja lisäkoulutus*	111 700 (68 %)	107 670 (64 %)	104 000 (63 %)	110 000 (67 %)	110 000 (67 %)	110 000 (67 %)	110 000 (67 %)	110 000 (67 %)
Ammattikorkeakoulut	102 500 (79 %)	90 474 (69 %)	90 000 (69 %)	90 000 (69 %)	90 000 (69 %)	90 000 (69 %)	90 000 (69 %)	90 000 (69 %)
Yliopistot	101 500 (67 %)	89 536 (62 %)	90 000 (62 %)	90 000 (62 %)	90 000 (62 %)	90 000 (62 %)	90 000 (62 %)	90 000 (62 %)

Arvioitu opintotuen saajamäärän kehitys ja suluissa arvioitu opintotuen saajien % -osuus opiskelijämääristä (nuorten lukiokoulutus, ammatillisen oppilaitosmuotoisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen laskennallinen opiskelijämäärä*) tai läsnä olevista korkeakouluopiskelijoista (ammattikorkeakoulut, yliopistot). Taulukkoon eivät sisälly muussa kuin mainitussa oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa opiskelevat tai ulkomaisissa oppilaitoksissa opiskelevat opintotuen saajat. Opiskelijämäärissä ei ole mukana opiskelijoita, jotka ovat koulutuksessa, joka ei kuulu opintotuen piiriin (lukiokoulutuksen aineopiskelijat, oppisopimuskoulutuksen opiskelijat)* uusi määritelmä 2012

4.6.2 Perussuunnitelma

Toimenpiteet

Opintotuki

Opintotukilain (65/1994) mukaisena opintotukena myönnetään opintorahaa, asumislisää sekä opintolainan valtiontakaus. Opintorahan määrä ja tutkintokohtainen tukiaika määräytyy korkeakoulussa sen mukaan onko opiskelija nk. vanha opiskelija vai aloittanut ensimmäiset korkeakouluopinnot 1.8.2014 tai sen jälkeen. Uusilla opiskelijoilla on yhden korkeakoulututkinnon suorittamista varten tukeen oikeuttava aika viisi tukikuukautta lyhyempi ja opintorahan perusmäärä noin 11 % korkeampi kuin vanhoilla opiskelijoilla. Opintolainojen erääntyneet korot voidaan maksaa korkoavustuksena valtion varoista. Lisäksi 1.8.2014 tai sen jälkeen ensimmäisen opiskelupaikan vastaanottaneella määrääjassa korkeakoulututkinnon suorittaneella opintolainansaajalla on oikeus opintolainahyvitykseen. Verotuksen opintolainavähennykseen on puolestaan oikeutettu määrääjassa korkeakoulututkinnon suorittanut opintolainasaaja, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan 1.8.2015 tai sen jälkeen, mutta ennen 1.8.2014. Opintotuen myöntämisen yleisinä edellytyksinä ovat oppilaitokseen hyväksyminen, opintojen päätoiminen harjoittaminen ja opinnoissa edistyminen sekä taloudellisen tuen tarve.

Ulkomailla harjoitettaviin opintoihin opintotukea myönnetään Suomen kansalaiselle, jolla on ollut kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa vähintään kahden vuoden ajan opintojen alkamista edeltävän viiden vuoden aikana ja jonka oleskelua ulkomailla voidaan pitää tilapäisenä. Nykyinen asumisehto on eräiden oikeustapausratkaisujen perusteella osoittautunut olevan ristiriidassa EU-oikeuden periaatteiden kannalta. Asumisehdon lisäksi voitaisiin tukea myönnettäessä ryhtyä ottamaan huomioon esimerkiksi henkilön elinolosuhteisiin liittyvä muu kiinteä yhteys Suomeen. Opintotuen saajamäärä voi uuden ehdon myötä kasvaa vähäisessä määrin pitemmällä aikavälillä. EU-oikeudellisen ulottuvuuden vuoksi erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja kartoitetaan yhteistyössä muiden jäsenmaiden kanssa.

Opintotuen muutoksenhakulautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena Kansaneläkelaitoksen ja opintotukilautakuntien antamissa opintotukilain (65/1994) sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) mukaisissa päätöksissä. Lautakunnan resurssit tulee olla riittävällä tasolla suhteessa asetettuihin ratkaisutavoitteisiin. Noin kolmasosa kaikista opintotuen muutoksenhakulautakunnan päätöksistä on nk. poistopäätöksiä. Päätös joudutaan poistamaan, kun Kansaneläkelaitoksen tai opintotukilautakunnan antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lainvastainen. Poistohakemusten määrän vähentämiseksi ja muutoksenhakulautakunnan työn tehostamiseksi pyritään kehittämään yhteistyössä Kelan kanssa tuen myöntämiskäytäntöjä sekä kartoittamaan mahdollisia säädösmuutostarpeita.

Toiminnan laajuus

Opintotuen määrärahalaskennan perusteena käytettävän säännönmukaisen saajamäärän arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Opintorahan saajat	267 300	262 000	245 500	241 800	235 600	235 600	235 600	235 600
Korkeakouluopiskelijat	154 300	154 000	149 200	146 500	140 000	140 000	140 000	140 000
Muut	113 000	108 000	96 300	95 300	95 600	95 600	95 600	95 600
Asumislisän saajat	172 050	166 000	161 000	157 800	157 800	157 800	157 800	157 800
Koulumatkatuen saajat	32 100	33 700	33 600	33 600	34 000	34 000	34 000	34 000

4.6.3 Kehysehdotus

Opintotuen määrä

Opintorahan määriä korotetaan kansaneläkeindeksillä 1.8.2015 lukien. Korotus on arviolta 2 prosenttia.

Korkeakouluopiskelijoiden opintorahan tasoa nostetaan kustannusneutraalisti opintotukeen oikeuttavaa aikaa lyhennettäessä. Opintorahan nousu mitoitetaan opintotukiajan lyhennyksen pysyvän kustannusvaikutuksen mukaan. Opintorahan kuukausittaisia määriä korotetaan 11 prosentilla korkeakouluopiskelijoilla ja yhden korkeakoulututkinnon suorittamista varten tukeen oikeuttavaa aikaa lyhennetään viidellä tukikuukaudella opiskelijoilla, jotka aloittavat korkeakouluopinnot ensimmäistä kertaa 1.8.2014 tai sen jälkeen.

Korkea-asteen hakijasuman purun vaikutus otetaan huomioon opintorahaan ja asumislisään varattavan määrärahan mitoituksessa.

Toisen asteen järjestäjäverkon rakenneuudistuksen vaikutus opintoraha- ja asumislisämenojen mitoitukseen otetaan huomioon vuodesta 2017 lukien uudistuksen yksityiskoh- tien täsmennyttä.

Sisäministeriön hallinnonalalla järjestettävä poliisin peruskoulutus uudistuu korkeakou- lutukseksi ja 1.8.2014 ja sen jälkeen opintonsa aloittavat opiskelijat suorittavat ammatti- korkeakoulututkinnon. Samalla nykyisistä opintososiaalisista eduista luovutaan ja uusille 1.8.2014 ja sen jälkeen aloittaville opiskelijoille tulee myöntää korkeakouluopintoihin tar- koitettua opintotukea ja ateriatukea. Muutos edellyttää opintotukeen (opintoraha ja asu-

misissä sekä ateriatukimenoihin) määrärahalisäyksiä, jotka rahoitetaan määrärahasiirroin sisäministeriön hallinnonalalta.

Avustus vuokratukustannusten korvaamiseen

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle vuokratukustannusten korvaamiseksi myönnettävän avustuksen tarkoituksena on, että tilojen vuokratukustannukset eivät siirtyisi terveydenhoitomaksuihin opiskelijoiden maksettavaksi. Opiskelija-asuntotarkoitukseen luovutettujen valtion maa-alueiden vuokratukustannusten korvaamisen tarkoituksena on puolestaan se, etteivät opiskelija-asuntojen tonttivuokratukustannukset siirtyisi opiskelijoiden maksamiin vuokriin. Avustuksen mitoituksessa on edellä mainituista syistä tarpeen ottaa huomioon kustannuskehitys.

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman YTHS:lle maksettavan vuokra-avustuksen tarkoituksenmukaisuus arvioidaan osana korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon järjestämistä sekä koko terveydenhuollon rakenteiden ja rahoitusmallin uudistusta.

Koulumatkatuella edistetään koulutuksen saavutettavuutta

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) nojalla maksettavalla koulumatkatuella korvataan niiden opiskelijoiden matkakustannuksia, joilla on pitkä koulumatka ja merkittävät matkakustannukset.

Matkalippujen kustannuskehitys, toisen asteen oppilaitosverkon muutokset sekä oppivelvollisuuden nostamisen vaikutus otetaan huomioon lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatukeen varatun määrärahan mitoituksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetusta eräiden koulumatkakustannusten laskentaperusteista (428/2012) tarkistetaan kustannuskehityksen perusteella.

5 Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka

5.1 Taide ja kulttuuri

5.1.1 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa kulttuuripolitiikan toteuttamisesta ja kehittämisestä strategiansa mukaisesti. Kulttuuripolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet ovat 1) Kulttuurin perustan vahvistaminen, 2) Luovan työn tekijöiden toimintaedellytysten parantaminen, 3) Kaikkien väestöryhmien kulttuuriin osallistumismahdollisuuksien tukeminen ja 4) Kulttuurin talouden ja luovan talouden vahvistaminen.

Kulttuurin merkitys yhteiskunta- ja talouskehitykseen vaikuttavana tekijänä kasvaa edelleen. Toisaalta julkisen talouden tilanne vaikeuttaa tavoitteiden saavuttamista. Taiteen ja kulttuurin hallintoa koskevan virastorakennemuutoksen myötä kulttuurin budjettirahoituksesta siirtyy merkittävä osuus veikkausvoittovaroin rahoitettavaksi kehyskauden aikana, mikä vaikeuttaa niillä rahoitettavien toimintojen toteuttamista. Lisäksi kehyskauden kunta- ja valtionosuusuudistus vaikuttavat kirjasto- ja kulttuuripalvelujen järjestämiseen.

Kulttuurin kulutustarpeet ja vastaavasti taiteelliset ilmaisumuodot moninaistuvat. Taiteellista ja luovaa osaamista voidaan hyödyntää entistä enemmän luovan talouden edistämiseksi ja hyvinvointipalveluiden kehittämiseksi. Tämä monipuolistaa luovan työn tekijöiden toimeentulomahdollisuuksia, mutta ei yksin ratkaise taiteen ja kulttuurin parissa työskentelevien riittävän toimeentulon ongelmia.

Kulttuuriosallistuminen on viimeisten kymmenen vuoden aikana lisääntynyt ja väestöryhmien väliset osallistumiserot ovat tasoittuneet. Haasteena on saada aktiivisuus ulottumaan kaikkiin väestöryhmiin. Tämä edellyttää kulttuuripalveluiden tasa-arvoista saatavuutta ja saavutettavuutta ja kulttuurista osallisuutta. Kulttuuripalvelujen tuottamiseen tarvitaan uusia malleja. Osallisuus edellyttää kulttuuristen oikeuksien toteutumista ja kokemusta kulttuurin kuulumisesta kaikille.

Monikulttuurisuus lisääntyy edelleen. Se on yhteiskuntakehityksen sekä kulttuurielämän ja -politiikan voimavara. Sen realisoituminen edellyttää, että vähemmistökulttuuria edustavien kulttuurisia identiteettejä tuetaan ja heidän mahdollisuuksiaan osallistua kulttuurielämään vahvistetaan.

Digitalisoituminen leimaa taiteen ja kulttuurin kehitystä. Kehittämishaasteet kohdistuvat digitaalisten kulttuuriaineistojen tuotantoon, hallintaan, jakeluun ja säilyttämiseen.

Digitaalisten kulttuuriperintöaineistojen hallinnan, jakelun ja säilyttämisen tieto- ja palveluinfrastruktuuria kehitetään Kansallinen digitaalinen kirjasto -hankkeessa (KDK). Hankkokonaisuus tuo aineistot saataville, säilyttää ne ymmärrettävinä ja mahdollistaa niiden käytön palveluinnovaatioissa sekä edistää tiedon yhteiskäyttöä ja avoimuutta. Analogista kulttuuriperintöä tulee yhä enemmän saattaa digitaalisesti saataville. Kulttuuriviennin kehittämiseksi ja kulttuuriyrittäjyyden vahvistamiseksi tarvitaan lisätoimenpiteitä.

Kulttuurin toimialan toimilla voidaan vaikuttaa kestäväan kehitykseen. Kulttuuriympäristöjen kehittämisessä tärkeiksi nousevat esteettisyys, viihtyminen, hyvinvointi ja kestävä kehitys. Taloudelliset intressit ovat joskus ristiriidassa kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuuriomaisuuteen liittyvien tavoitteiden kanssa.

Kirjastojen rooli elinikäisen oppimisen ja luotettavan tiedon säilyttäjänä ja jakajana vahvistuu. Kirjastojen uudet toimintamuodot ja yhteistyö lähiympäristöjen muiden toimijoiden kanssa tukee pyrkimyksiä vahvistaa kaikkien kansalaisten osallisuutta ja osallistumista.

Kulttuurin yhteiskunnallisen merkityksen kasvun seuraamiseksi ja strategisen kulttuuripolitiikan vahvistamiseksi tuotetaan riittävästi päätöksentekoa palvelevaa tutkimustietoa monimuotoistuvalla toimialalla sekä seuranta- ja arviointitietoa kulttuuripoliittisten toimenpiteiden vaikuttavuudesta. Kehitetään tutkimustiedon hyödyntämiseen liittyvää osaamista.

5.1.2 Perussuunnitelma ja kehusehdotukset

Tavoite 1 Kulttuurisen perustan vahvistaminen

Hallinnonalan virastojen, laitosten sekä teattereiden, orkestereiden, museoiden ja yleisten kirjastojen toiminnalle haasteena ovat julkisen talouden kestävyysvajeen aiheuttamat rakennemuutokset ja menojen uudelleen kohdistamiset.

Taiteen edistämiskeskus

Perussuunnitelma

- Tuetaan taiteenharjoittajien työskentelyä ja kansainvälistä verkottumista jakamalla apurahoja.
- Kehitetään taiteen ja kulttuurin toimintaedellytyksiä ja taidepalvelujen monipuolista ja tasa-arvoista tarjontaa jakamalla valtionavustuksia, palkkaamalla läänintaiteilijoita ja toteuttamalla kehittämishankkeita ja erityistehtäviä.

Kehysehdotus

- Vahvistetaan viraston toimintaa ja osaamista talous- ja hallintopalveluiden, juridisten palveluiden sekä tietohallintopalveluiden osalta.
- Vahvistetaan viraston mahdollisuutta toteuttaa toimialan seuranta ja arviointia.

Suomenlinnan hoitokunta

Perussuunnitelma

- Toteutetaan Suomenlinnan hoitosuunnitelmaa ja kunnostusohjelmaa kestävän kehityksen ja maailmanperintökohteiden periaatteiden mukaisesti.
- Asemakaavoitukseen liittyen tarkistetaan kustannusjakosopimusta Helsingin kaupungin kanssa.
- Osallistutaan maailmanperintöstrategian valmisteluun ja toteutukseen. (HO)

Kehysehdotus

- Käynnistetään huoltotunnelin perusparannustyöt.
- Aloitetaan Suomenlinnan kokonaisturvallisuuden parantaminen.
- Hoidetaan maisemanhoitoon liittyvä pilaantuneiden maa-ainesten käsittely.

Museovirasto

Perussuunnitelma

- Museovirasto jatkaa asiantuntija- ja yhteistyömallien kehittämistä Senaatti-kiinteistöjen ja Metsähallituksen sekä muiden yhteistyökumppaneiden kanssa liittyen 1.1.2014 toteutettuun Museoviraston kiinteistöjen hallinnansiirron.
- Museoviraston käytössä olevien kiinteistöjen vuokrat ja indeksikorotukset katetaan täysimääräisesti.
- Osallistutaan kulttuuriympäristö- ja maailmanperintöstrategioiden toimeenpanoon. (HO)

Kehysehdotus

- Osoitetaan riittävät resurssit palvelukyvyn säilyttämiseksi.
- Valmistaudutaan itsenäisyyden juhlavuoteen ja Kansallismuseon 100-vuotisjuhlaan toteuttamalla lisärakennus vaihtuvia näyttelyitä varten.
- Toteutetaan Museoviraston konservoinnin ja kokoelmien säilytyksen tilaratkaisut.

Näkövammaisten kirjasto

Perussuunnitelma

- Palvelujen saatavuutta, laatua ja tehokkuutta parannetaan eKirjaston keinoin.
- Osoitetaan riittävät resurssit aineistojen lainauksesta aiheutuvista käyttökorvauksista huolehtimiseen.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti

Perussuunnitelma

- Jatketaan aineistojen digitointia ja uudistetaan arkiston prosesseja digitaalisiksi arkistoksi.
- Kehitetään mediakasvatustoimintoja ja luokittelujärjestelmän toiminnallisuutta.
- Parannetaan asiakaspalvelua ja viestintää tietojärjestelmiä ja verkkopalveluita kehittämällä.
- Tuetaan viraston toiminnan strategista kehittämistä uudessa toimintakokonaisuudessa.
- Selvitetään mahdollisuuksia kehittää elokuvateatteritoimintaa.

Veikkausvoittovaroista rahoitettavat kansalliset taidelaitokset

- Luodaan Kansallisgallerialle toimintaedellytyksiä kehittyä vahvaksi kansallisen ja kansainvälisen kulttuurikentän toimijaksi. Turvataan Kansallisgalleriaan talletetun kansallisomaisuuden riittävä ja tarkoituksenmukainen ylläpito ja kartuttaminen. Osallistutaan vuosina 2015 ja 2016 Kansallisgallerian pääomittamiseen.
- Turvataan Suomen elokuvasäätien toimintaedellytyksiä audiovisuaalisen tuotannon, levityksen ja esittämisen valtionavustustoiminnassa sekä alaa koskevien luotettavien tilastojen kerääjänä ja alan kansainvälisten kehittämistoimien edistäjänä.
- Turvataan Suomen Kansallisopperan ja Suomen Kansallisteatterin toimintaedellytyksiä kansainvälisesti kilpailukyisinä päänäyttämöinä.

Teatterit, orkesterit ja museot

Perussuunnitelma

- Ohjataan valtionosuustoimintaa lähtökohtana ao. erillislakien tavoitteet.
- Uudistetaan museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuusjärjestelmää kannustavuuden lisäämiseksi.
- Kehitetään valtionosuutta saavien toimijoiden ja ns. vapaan kentän yhteistyötä.
- Korotetaan valtionosuuksia kompensationsa veikkausvoittovarojen tuloutustason alenemisesta.
- Säilytetään teattereiden ja orkestereiden henkilötyövuosimäärä eduskunnan päättämällä vuoden 2014 talousarvion tasolla.

Taide- ja kulttuurilaitosten toimitilat

Perussuunnitelma

- Tuetaan 14 kulttuurilaitoksen sekä -yhteisön (mukaan lukien Kansallisgalleria) toimintaedellytyksiä erillisillä tilakustannuksien varten myönnettävillä valtionavustuksilla huomioiden kustannustason noususta johtuvat indeksikorotukset
- Avustetaan Tampereen Työväen Teatterin peruskorjauksesta aiheutuvia kustannuksia yhteensä 3 miljoonalla eurolla vuodesta 2015 alkaen.

Kehysehdotus

- Selvitetään vaihtoehtoja ratkaista Arkkitehtuurimuseon ja Design -museon tilatarpeet kestäväällä tavalla.
- Käynnistetään Hanasaaren ruotsalais-suomalaisen kulttuurikeskuksen toimitilojen perusparantaminen. Uusittujen toimitilojen olisi tarkoitus olla kulttuurikeskuksen käytössä vuoden 2017 alusta.
- Kehyskaudella aloitetaan Suomen Kansallisteatterin uuden osan perusparannushanke.
- Senaatti-kiinteistöt rakentaa Ateneumin valmiusvaraston ja huoltoreitin vuokravaikutteisesti.
- Selvitetään keskeisten valtion rahoituksen piirissä olevien museoiden kokoelmatilavaihtoehdot valtion kiinteistöstrategian linjausten mukaisesti.
- Lisätään taide- ja kulttuurilaitosten toimitilojen yhteiskäyttöä.

Kulttuuriperinnön digitointi

Perussuunnitelma

- Osallistutaan Kansallinen digitaalinen kirjasto (KDK) -hankkeen toteuttamiseen.
- Tuetaan kulttuuripolitiikan toimialan museoiden ja muiden kulttuuriperintöaineistojen digitointia, saatavuutta ja tietojärjestelmien kehittämistä.
- Osallistutaan KDK -asiakasliittymän ylläpidon ja pitkäaikaissäilytysjärjestelmän (PAS) toteuttamisen kustannuksiin kulttuuripolitiikan toimialalla.

Kehysehdotus

- Hankitaan Kansallisessa digitaalisessa kirjastossa (KDK) välitettävien aineistojen internetsivuston edellyttämiä oikeuksia.

Tavoite 2 Luovan työn tekijöiden toimintaedellytysten parantaminen

Suurimpana haasteena on löytää keinot turvata luovan työn tekijöiden toimintamahdollisuudet kehyskauden alussa veikkausvoittovaroihin kohdistuvien uusien tarpeiden vuoksi.

Kehyksen ulkopuolisina tähän tavoitteeseen sisältyvät veikkausvoittovaroista rahoitettavat:

- Taiteenalojen edistäminen
- Alueellinen taiteen edistäminen
- Kulttuuripolitiikan kehittäminen
- Kulttuurivienti ja kansainvälinen yhteistyö
- Kulttuuri digitaalisessa ympäristössä

Tavoite 3 Kaikkien väestöryhmien kulttuuriin osallistumismahdollisuuksien tukeminen

Tavoitteena on turvata kulttuuripalvelut, jotka ovat lähipalveluina ja valtakunnallisena sekä alueellisena tarjontana eri väestöryhmien saatavilla, lisätä kansalaisten työhyvinvointia, terveyttä ja elämän laatua, ehkäistä sosiaalista syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta sekä parantaa

elin- ja asuinympäristön viihtyisyyttä. Kehyskaudella pyritään vastaamaan myös nuorisotakuun haasteisiin.

- Kehitetään Suomen venäjänkielisen väestön kulttuuripalveluja sekä edistetään maahanmuuttajien ja pääväestön välistä vuorovaikutusta taiteen ja kulttuurin avulla tukemalla Cultura-säätiön toimintaa. Valtiopäivätoiminnan 150. merkivuoden juhlarahaston tuotoilla tuetaan suomalaisten venäjän kielen ja siihen liittyvän kulttuurin opiskelua ja opetusta.

Turvataan alueellisten kulttuuripalveluiden saatavuus ja saavutettavuus poikkihallinnollisilla toimenpiteillä.

Kuntien ja alueiden kulttuuritoiminta

Perussuunnitelma

- Kehitetään kuntien kulttuuritoiminnan edellytyksiä ja kulttuuripalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta kehittämistoiminnalla.
- Vahvistetaan taiteen ja kulttuurin aluetoimijoita sekä viranomais- ja muiden toimijoiden yhteistyötä. Tuetaan kulttuurin integroimista osaksi alue-, maakunta- ja kuntastrategioita.

Kehysehdotus

- Edistetään kuntien kulttuuritoiminnan edellytyksiä kehittämishankkeilla.
- Kehitetään kuntien kulttuuripalveluiden tuotantorakenteita yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin sekä kuntarajat ja hallintorajat ylittävänä yhteistyönä.
- Vahvistetaan kehittämistoiminnalla taidekasvatuspalveluiden paikallista ja alueellista saatavuutta osana lähipalveluita.

Yleiset kirjastot

Perussuunnitelma

- Uudistetaan kirjastolaki ja päivitetään kirjastoverkon kansalliset politiikkatavoitteet.
- Kirjastolain uudistamisen yhteydessä arvioidaan alueellisen kirjastotoiminnan (so. nykyiset maakuntakirjastoalueet) tehtävät ja kohdennetaan maakuntakirjastoavustuksia uudelleen. Kunta- ja aluerakennemuutosten myötä vähennetään nykyisten maakuntakirjastojen määrää.
- Edistetään kirjasto- ja tietopalvelujen alueellisesti tasavertaista tuottamista ja yleisten kirjastojen uusien palvelujen kehittämistä sekä varmistetaan teoskappaleiden ohella myös sähköisten aineistojen tarjonta.
- Tuetaan kirjastojen erityistehtävien hoitamista ja sisältötuotantoa sekä yleisten kirjastojen tietokanta ja -aineistopalveluja.
- Edistetään Kansallisen digitaalisen kirjaston (KDK) asiakasliittymän käyttöönottoa yleisissä kirjastoissa.
- Kirjastopalvelut turvataan lähipalveluina tukemalla kirjastojen perustamishankkeita ja kirjastoautojen uusimista.
- Osallistutaan Helsinkiin rakennettavan Suomen itsenäisyyden 100-vuotiskirjaston perustamiskustannuksiin.

Tavoite 4 Kulttuurin talouden ja luovan talouden vahvistaminen

Luovan talouden perusta on luovan osaamisen ja luovien yksilöiden hyvät toimintaedellytykset. Kulttuurin ja luovien alojen asemaan kansantaloudessa vaikuttavat kulttuuriviennin kasvu, tekijänoikeusmarkkinoiden kehitys sekä kulttuuriyrittäjyyden lisääntyminen. Tavoitteena on, että kulttuuri ja luovat alat vahvistavat suomalaisen yhteiskunnan osaamista ja monipuolistavat toimialarakennetta.

Tekijänoikeudellisten markkinoiden toimivuus on luovan talouden toiminnan edellytys.

Tekijänoikeusjärjestelmän tulee turvata ammatin- ja elinkeinon harjoittamisen mahdollisuudet.

Digitalisoituminen ja verkostomaiset tuotanto- ja toimintatavat edellyttävät uudenlaista tekijänoikeusosaamista.

- Tuetaan toimialan kansainvälisen yhteistyön rakenteellisia edellytyksiä, vuorovaikutusta, alan kehittämishankkeita ja toimintamalleja.
- Tuetaan kansainvälisen liikkuvuuden ja kulttuurivaihdon tukiohjelmaa. Yksittäisten taiteen alan kansainvälisten hankkeiden rahoituksesta vastaa Taiteen edistämiskeskus.
- Kehitetään tekijänoikeudellisia järjestelyjä, kuten sopimuslisenssijärjestelmää, tukemaan luovaa taloutta ja luovien sisältöjen laillista hyödyntämistä.
- Erotetaan toisistaan opetustoiminnan käyttöoikeuskorvaukset ja kulttuuri- ja valtiohallinnon käyttöoikeuskorvaukset.

Kulttuuripolitiikan tunnusluvut ja tavoitteet

	2011 toteuma	2012 toteuma	2013 arvio	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite	2017 tavoite	2018 tavoite
Valtion (OKM:n hallinnonala) tuki taiteelle ja kulttuurille (milj. euroa)	426,1	430,1	434,9	453,6	468,6	471,0	467,5	471,1
Kulttuuriammateissa työskentelevät (työvoimatutkimus)	81 725	83 463	83 500	83 000	83 500	84 000	84 500	85 000
Valtionosuuden piirissä olevien teattereiden								
• laskennalliset henkilötövuodet	2 469	2 469	2 469	2 474	2 474	2 474	2 474	2 474
• esitysten määrä	12 198	13 467	13 000	13 000	12 000	12 500	13 000	13 500
• kävijät, 1000 henk.	2507	2393	2400	2400	2 450	2 450	2 500	2 500
Valtionosuuden piirissä olevien orkestereiden								
• laskennalliset henkilötövuodet	1 033	1 033	1 033	1 037	1 037	1 037	1 037	1 037
• konserttien määrä	1 861	1 907	1 904	1 900	1 850	1 880	1 900	1 950
• kuulijat, 1000 henk.	777	772	773	775	770	775	780	780
Suomen Kansallisoopperan								
• kuukausipalkkaisen henkilöstön määrä	538	532	527	525	525	525	520	520
• esitysten määrä	292	283	274	237	230	230	220	220
• yleisökontaktit, 1000 henk.	264	278	280	280	260	260	250	250
Suomen Kansallisteatterin								
• henkilöstön määrä	346	326	325	325	325	320	320	320
• esitysten määrä	597	698	650	650	600	600	600	600
• yleisökontaktit, 1000 henk.	167	185	170	170	150	150	150	150
Valtionosuuden piirissä olevien museoiden								
• henkilötövuodet	1 183	1 183	1 183	1 183	1 183	1 183	1 183	1 183
• kävijät (sis. myös päätoimisesti hoidetut museot), 1000 henk.	4 984	5 183	5 100	5 100	5 200	5 300	5 300	5 300
Kotimaisten elokuvien								
• teatteriensi-illat	32	35	38	28	25	25	25	25
• katsojat elokuvateattereissa, 1000 henk.	1 225	2 362	1 900	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Yleiset kirjastot								
kokonaislainaus, 1000 kpl	97 428	94 914	95 000	95 000	95 000	95 000	95 500	96 000
fyysiset kirjastokäynnit, 1000 kpl	52 797	52 829	53 000	53 000	53 000	53 000	53 500	54 000
verkkokäynnit, 1000 kpl	56 874	56 733	57 000	57 000	57 000	57 000	57 000	57 500

5.2 Liikunta

5.2.1 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Opetus- ja kulttuuriministeriö johtaa, kehittää ja yhteensovittaa liikuntapolitiikkaa, jonka päämääränä on koko väestön liikunnallisen elämäntavan edistäminen ja sitä kautta osallisuuden kasvattaminen sekä väestön hyvinvoinnin ja terveyden lisääminen. Liikunnan järjestämisestä vastaavat liikunta- ja urheiluseurat sekä muut paikalliset toimijat. Kunnat tarjoavat liikuntapaikkoja sekä liikuntapalveluja yhdenvertaisesti kansalaisille. EU:n koulutus-, nuoriso- ja liikunta-alan Erasmus+-ohjelman puitteissa eurooppalainen yhteistyö urheilun alalla lisääntyy.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet haasteineen ovat:

1. Liikunta ja urheilu lisäävät osallistumista

Suomalaiset osallistuvat liikunta- ja urheiluseurojen toimintaan melko aktiivisesti. Seuratoimintaan osallistumisessa, sitoutumisessa ja liikunta-aktiivisuudessa on kuitenkin eroja eri väestöryhmien kesken. Erityisenä haasteena on ylläpitää seuraharrastus ja muu liikunta-aktiivisuus murrosiän yli. Tarve liikuntajärjestöjen toimintakulttuurin ja -tapojen uudistamiselle kasvaa, kun sitoutuminen liikunnan järjestö- ja seuratoimintaan vähenee ja tilalle tulee uusia osallistumisen tapoja. Tavoitteena on parantaa liikunnan kansalaistoiminnan laatua sekä kansalaistoimintaan osallistumista etenkin sellaisissa väestöryhmissä, joissa osallistumisen esteenä ovat sosiaaliset, taloudelliset tai kulttuuriset tekijät.

Huippu-urheilun arvo elämysten tuottajana ja myönteisten esikuvien tarjoajana kasvaa. Lisäksi huippu-urheilutoiminta vahvistaa etenkin suur tapahtumien järjestämisen myötä liikunnan ja urheilun merkitystä kansantaloudessa. Euroopan unioni tulee toimivaltansa kautta vaikuttamaan aiempaa enemmän huippu-urheiluun liittyviin kysymyksiin. Tavoitteena on lisätä suomalaisten urheilijoiden menestymistä huippu-urheilussa, vammaishuippu-urheilun integroitumista sekä parantaa Suomessa järjestettävien urheilun suur tapahtumien vaikuttavuutta. Eettisyys ja yhteiskuntavastuu korostuvat huippu-urheilussa.

2. Liikunnallinen elämäntapa yleistyy

Liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiselle on suuri tarve, sillä valtaosa suomalaisista liikkuu riittämättömästi. Suositusten mukaiseen liikunnan määrään yltää vain noin puolet lapsista, kymmenes aikuisväestöstä ja muutama prosentti ikäihmisistä. Merkittävin muutos väestön liikuntakäyttäytymisessä on tapahtunut arki- ja muun fyysisen aktiivisuuden romahtamisessa. Tavoitteena on koko väestön fyysisen aktiivisuuden, liikuntaharrastuksen määrän ja liikuntaintensiteetin kasvu. Kohderyhmänä ovat etenkin lapset ja nuoret, joiden liikunta-aktiivisuus luo perustan koko elämänkaaren mittaiselle liikunnalliselle elämäntavalle. Keskeisiä kohderyhmiä ovat myös muut riittämättömästi liikkuvat ja liikunnasta syrjäytymisvaarassa olevat.

Kuntien tehtävä on turvata liikuntapalveluiden ja -paikkojen yhdenvertainen ja tasa-arvoinen saavutettavuus koko maassa. Merkittävä osa liikuntapaikoista on peruskorjauksissa. Tavoitteena on integroida liikunta osaksi yhteiskuntapoliittista päätöksentekoa, erityisesti sosiaali- ja terveystaloutta, kuntien strategista suunnittelua ja niitä koskevaa seuranta.

3. Liikunta-alan tietopohja ja osaaminen vahvistuvat

Liikunnan toimialalla korostuu tarve osaamisen ja asiantuntemuksen kasvattamiseen. Tavoitteena on, että liikuntapoliittisten toimenpiteiden valmistelu sekä päätöksenteko eri tasoilla perustuvat relevanttiin tietopohjaan, kuten alan tutkimus-, selvitys- ja arviointitietoon.

5.2.2 Perussuunnitelma ja kehusehdotukset

Perussuunnitelma

1. Liikunta ja urheilu lisäävät osallistumista

Tukemalla liikunnan kansalaistoiminnan osaamisen ja ammattimaisuuden kehittämistä sekä toimintatapojen uudistumista varmistetaan kansalaistoiminnan houkuttelevuus kaikilla toiminnan tasoilla. Kansalaistoiminnan tukemisessa otetaan huomioon liikunnan harrastusmahdollisuuksien yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. Tuetaan kansainvälisesti tavoitteellisen huippu-urheilun menestymisedellytyksiä ja huippu-urheilun osaamisen kehittämistä. Edistetään kansainvälisten urheilun suur tapahtumien haku- ja järjestämisedellytyksiä.

- Tuetaan liikuntajärjestöjen rakenneuudistuksen toteutumista.
- Tuetaan paikallistason järjestötoiminnan edellytyksiä.
- Tuetaan liikuntajärjestöjen suoria kansainvälisiä yhteistyömahdollisuuksia ja kansainvälisiä luottamustehtäviä.
- Edistetään huippu-urheilun menestymismahdollisuuksia tukemalla huippu-urheiluyksikön toimintaa.
- Osallistutaan urheilun ja liikunnan kansainvälisten suur tapahtumien haku- ja järjestämisprosesseihin sekä olosuhteiden kehittämiseen kumppanuusajattelun mukaisesti.
- Tuetaan urheilun eettisyyden ja rehellisyyden vahvistamiseksi toteutettavia hankkeita.

2. Liikunnallinen elämäntapa yleistyy

Vahvistetaan toimenpiteitä, joilla edistetään fyysisen aktiivisuuden, liikuntaharrastuksen määrän sekä liikuntaintensiteetin kasvua koko elämäkulussa. Toimenpiteissä huomioidaan erityisesti terveytensä kannalta riittämättömästi liikkuvat ja liikunnasta syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevat henkilöt. Vahvistetaan poikkihallinnollista yhteistyötä liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi varhaiskasvatuksessa, koulussa, työelämässä ja yksilön arkipäivässä sekä osana kokonaisvaltaista terveys- ja hyvinvointipolitiikkaa.

- Tuetaan OKM:n ja STM:n yhteisen terveyttä edistävän liikunnan linjausten ja toimenpideohjelman toimeenpanoa.
- Tuetaan liikunnallisen elintavan edistämiseen tähtäviä ohjelmia koko elämäkulussa.
- Otetaan huomioon liikunta-alan yrittäjyys osana luovien alojen yrittäjyyden edistämistä.
- Tuetaan liikuntapaikkarakentamista ja sitä koskevaa tutkimusta ottaen huomioon erityisesti peruskorjaaminen.
- Yhdenmukaistetaan paikallistasoa koskevaa liikuntapoliittista ohjausta ja edistetään siten liikunnan huomioon ottamista kunnallisessa päätöksenteossa

- Tuetaan liikunnan koulutuskeskusten rakentamisinvestointeja.
- Tuetaan maahanmuuttajien kotouttamista liikunnan avulla.

3. Liikunta-alan tietopohja ja osaaminen vahvistuvat

Kasvatetaan liikunta-alan osaamista ja asiantuntemusta tukemalla liikunta-alan koulutusta, tutkimusta ja tiedonvälitystä. Liikunnan toimialalla strateginen johtaminen ja ohjausjärjestelmät perustuvat tiedolla johtamisen periaatteelle, liikuntatiedon saavutettavuudelle, eri toimijoiden vuoropuhelulle sekä jatkuvalla liikuntapoliittisten toimenpiteiden vaikutusten arvioinnille.

- Tuetaan liikuntatiedon saavutettavuuden edistämishankkeen toimeenpanoa.
- Toteutetaan valtion liikuntaneuvoston arviointi valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksista liikunnan alueella
- Tuetaan liikuntatieteellistä tutkimusta liikuntapolitiikan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet huomioiden.
- Myönnetään liikunnan koulutuskeskuksille vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaisia valtionosuuksia uudistettavan valtionosuusjärjestelmän mukaisesti ja korotetaan niitä kompensationsa veikkausvoittovarojen tuloutustason alenemisesta.
- Vahvistetaan valtionavustuksia saavien yhteisöjen tavoiteohjauskäytäntöjä ja toiminnan tulosten seuranta ja arviointia.

4. Olympiastadionin perusparannushanke

Hallitusohjelman mukaan Olympiastadionin peruskorjauksen luonne kansallisena hankkeena otetaan huomioon sen rahoituksessa. Perusparannuksen suunnittelukustannuksiin on osoitettu rahoitusta vuosien 2011–2013 talousarvioissa yhteensä 12,7 miljoonaa euroa Stadionsäätiön laatiman tarveselvityksen tietoihin perustuen.

- Valtio päättää perusparannushankkeen rahoitukseen osallistumisen enimmäismäärästä valtion talousarviossa sen jälkeen, kun yksityiskohtaisempi luonnos 2-suunnitelmiin pohjautuva hankesuunnitelma Olympiastadionin perusparannuksesta valmistuu elokuussa 2014.

Kehysehdotus

- Valtio osallistuu Helsingin Olympiastadionin perusparannuksesta aiheutuviin kustannuksiin siten, että valtion osuus on enintään puolet perusparannushankkeen kustannuksista. Euromääräiset päätökset tehdään L2-tasoisien suunnitelmien valmistuttua.

Arvokisamitalit olympialajeissa

	2011 toteuma	2012 toteuma
Olympiakisat		3
MM-kisat	13	4
EM-kisat	2	3

Dopingtestit ja dopingrikkomukset (kpl) (ADT)***

	2011 toteuma	2012 toteuma	2013 arvio	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite	2017 tavoite	2018 tavoite
Kansallisen testausohjelman testit, yhteensä	3 126	3634	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300
– kilpailun ulkopuoliset	1 722	1 745	1 750	1 800	1 800	1 800	1 800	1 800
– kilpailutestit	1 404	1889	1 450	1 500	1 600	1 600	1 600	1 600
– joista veritestejä	123	122	100	140	200	200	200	200
Urheilijaprofiilit, verinäytteet				100	200	200	200	200
Dopingrikkomukset	13	9						

***ei sisällä kansallisten tai kv-liittojen tai WADAn testejä

Seuraliikunta väh 1 krt/vko, Nuorten terveystapatutkimus

	2011 toteuma	2012 toteuma	2014 arvio
- poikia	50,05	50,05	52
- tyttöjä	46,5	46,5	48

Liikunta ja liikunnan kansalaistoiminta % (Eurobarometri 2009)

	2011 toteuma	2012 toteuma	2013 arvio	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite	2017 tavoite	2018 tavoite
Liikunnan harrastaminen säännöllisesti								
– Suomessa	17	17	18	19	19	20	20	22
– EU-maissa								
Liikunnan vapaaehtois-toimintaan sitoutuminen								
– Suomessa	18	18	19	20	21	22	22	23
– EU-maissa								

Vapaa-ajan liikuntaa vähintään 4 krt/vko harrastavat 15–64 -vuotiaat % (AVTK 2010)*

	2011 toteuma	2012 toteuma	2013 arvio	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite	2017 tavoite	2018 tavoite
– miehet	31	31	35	35	35	37	37	38
– naiset	34	34	35	35	35	37	37	38

*liikuntaa vähintään 30 minuutin ajan niin, että ainakin lievästi hengästyy tai hikoilee

Lasten ja nuorten vapaa-ajan liikunta ja fyysinen aktiivisuus % (Kouluterveyskysely**)

	2011 toteuma	2012 toteuma	2013 arvio	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite	2017 tavoite	2018 tavoite
Hengästyttävää liikuntaa korkeintaan 1 h/vko								
– 8–9 lk	34	33	32	31	30	30	30	29
– lukion 1–2 lk	30	29	28	27	26	25	25	24
– ammattiin opiskelevat 1–2 lk	47	47	46	45	44	43	43	42

**aineisto parillisina vuosina Etelä- ja Itä-Suomi ja Lappi; parittomina Lounais-, Länsi-, Sisä- ja Pohjois-Suomi sekä Ahvenanmaa

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön opiskelijavuorokaudet (1000 vrk)
(oppilaitosten ilmoitukset)

	2011 toteuma	2012 toteuma	2013 arvio	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite	2017 tavoite	2018 tavoite
Lapsi- ja nuorisoliikunta	229	230	231	231	231	232	233	233
Vammaisliikunta	6	7	7	7	7	8	8	8
Kansalaisjärjestötoiminta	22	24	25	25	27	28	29	29
Aikuisliikunta	78	78	78	78	76	73	70	69
Huippu-urheilu	28	31	32	32	33	33	34	34
Muu	23	16	10	10	8	8	8	8
Yhteensä	386	386	383	383	382	382	382	382

5.3 Nuorisotyö ja -politiikka

5.3.1 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa nuorisolain mukaisesti nuorisotyön ja -politiikan yleisestä kehittämisestä. Hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012–2015 määrittelee toimialan strategiset tavoitteet hallituskauden ajaksi. Näitä tavoitteita toimeenpannaan koordinoitusti, ja valtion nuorisoasiain neuvottelukunta seuraa ja arvioi niiden toteutumista.

Nuorisotyön ja -politiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet ovat:

1. Nuorten aktiivinen kansalaisuus. Tavoitteena on kehittää nuorten tavoitteellista toimintaa yhteiskunnassa. Aktiivista kansalaisuutta edistetään luomalla edellytyksiä jokaiselle nuorelle omaan harrastukseen, yhteisön jäsenyyteen ja yhteiskuntaan vaikuttamiseen.
2. Nuorten sosiaalinen vahvistaminen. Tavoite on yhdessä nuorten kanssa parantaa nuorten elämäntaitoja ja ehkäistä syrjäytymistä. Työtä tehdään yhteistyössä muiden toimialojen kanssa.
3. Nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen. Tavoitteena on yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa saada nuorten elinolot samalle tasolle muiden väestöryhmien kanssa. Keskeisenä ohjelma-asiakirjana on hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma.

Vaikuttavuustavoitteiden toteuttamiseen vaikuttaa yhteiskunnan moniarvoistuminen ja monikulttuuristuminen, tieto- ja viestintäteknologian kehitys, globalisaatio ja julkisen talouden kiristyminen. Keskeistä on varmistaa, että kaikilla nuorilla, asuinpaikasta riippumatta, on mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja, että heille on tarjolla tarvittava tuki kasvun ja aikuistumisen vahvistamiseksi. Nuoret ovat Suomessa aktiivisia järjestöjen, oppilaskuntien ja nuorisovaltuustojen toimijoita. Samalla kuitenkin yleistyy mielipiteen ilmaisu ja vaikuttaminen uusia keinoja hyödyntäen (esim. sosiaalinen media, kulttuurinen ilmaisu, elämäntaparatkaisut). Nuorten järjestökiinnostus on höllentymässä, mutta aktiivisuus ei ole vähentynyt, vaan muuttanut muotoaan. Nuoret myös ymmärtävät järjestötyön ja -toiminnan eri tavoin.¹³ Nuorisotyössä ja -toiminnassa tulee huomioida osallistumisen erilaiset muodot.

¹³ Sami Myllyniemi, Päivi Berg Nuoria liikkeellä! – nuorten vapaa-aikatutkimus 2013

Tärkeää on myös torjua suvaitsemattomuutta ja vihapuhetta ja tukea eri vähemmistöryhmiin kuuluvien nuorten identiteettiä. Myös nuorten kasvavaa sosiaalista epäluottamusta, joka on myös ylisukupolvista, tulee torjua¹⁴.

Tietoyhteiskuntaosallisuuden merkitys jatkaa kasvuaan. Tämä asettaa odotuksia ja osaamisvaatimuksia nuorten parissa työskenteleville. Vaikka nuorten kanssakäyminen on aktiivista verkossa, nuoret pitävät kuitenkin tärkeänä kasvokkaista kohtaamista. Lähipalveluille on edelleen tilausta ja niitä tulee edelleen kehittää kuntakentän uudistuessa. Nuorisotyön ja -politiikan kautta edistetään kestävästä kehitystä pyrkimällä torjumaan ylisukupolvista huono-osaisuuden kierrettä ja polarisaatiota. On tuettava nuoria kantamaan vastuuta yhteisöstään, mutta myös selviämään omasta arkipäivästä. Tarvitaan monialaista yhteistyötä, jossa nuorisotyöllä on paljon annettavaa.

Niukkenevien resurssien aikana tiedolla johtaminen on saanut yhä keskeisemmän sijan päätöksenteossa. Näin ollen myös nuorisotyön ja -politiikan seuraamisessa on tarpeen muokata käytettäviä seurantatyökaluja.

Nuorisotyön ja -politiikan tunnusluvut ja tavoitteet¹⁵

	2011 toteuma	2012 toteuma	2013 arvio	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite	2017 tavoite	2018 tavoite
Nuorten aktiivinen kansalaisuus								
Nuorten aloitekanava tms. järjestelmien kattavuus kunnista	45 %	44 %	38 % ¹⁶	65 %	70 %	75 %	80 %	80 %
Nuorisovaltuustojen kattavuus kunnista	70 %	70 %	80 %	80 %	85%	90%	95%	95-98%
Aluehallinnon kautta rahoitettu paikallinen harrastustoiminta, kerhojen määrä	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600
Nuorisokeskusten toimintapäivät	204 485	204 263	205 000	206 000	206 500	207 000	207 000	207 000
Nuorten sosiaalinen vahvistaminen								
Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut, osuus kunnista	77 %	77 %	68 % ¹⁷	83 %	86 %	87 %	90 %	90 %
Työpajojen kattavuus kunnista	80 %	82 %	85 %	85 %	85 %	85 %	85 %	85 %
Nuoria (alle 29v) työpajoissa	12 982	14 255	14 000	14 500	14 500	14 500	14 500	14 500
Nuorten määrä, joihin etsivän nuorisotyö oli yhteydessä/joista pidempää etsivän nuorisotyön tukea tarvitsi	15 054 / 10 041	20 408 / 14 614	25 000 / 15 000	25 000 / 15 000	25 000 / 15 000	25 000 / 15 000	25 000 / 15 000	25 000 / 15 000
Etsivä nuorisotyö, kattavuus kunnista	77 %	87 %	93 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen								
Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, kattavuus kunnista	60 %	81 %	84 %	95 %	100 %	100 %	100 %	100 %

14 Sami Myllyniemi (toim.) Monipolvinen hyvinvointi, Nuorisobarometri 2012

15 taulukossa esitetty kattavuus kunnissa lasketaan pl. Ahvenanmaan kunnat. Vuonna 2013 Suomessa on 320 kuntaa, joista 304 Manner-Suomessa.

16 kuntaliitosten vaikutus

17 kuntaliitosten vaikutus

5.3.2 Perussuunnitelma ja kehusehdotukset

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot nuorisotyöhön

Veikkauvoittovaroin edistetään nuorisopolitiikan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukemalla mm. valtakunnallisia nuorisojärjestöjä, nuorisotyötä tekeviä järjestöjä, valtakunnallisia nuorisokeskuksia, nuorisotyön palvelu- ja kehittämiskeskuksia, sosiaalista nuorisotyötä, nuorten tieto- ja neuvontapalveluja ja verkkonorisotyötä, nuorten paikallista harrastustoimintaa sekä nuorisotyön kehittämishankkeita. Lisäksi niillä rahoitetaan kuntien nuorisotoimen valtionosuudet ja katetaan hallitusohjelman mukaiset menosäästöt.

Suunnitelmakaudella pyritään täsmentämään käyttösuunnitelmaa siten, että se palvelisi entistä tehokkaammin toimialan yleistä kehittämistä.

Tavoitteet 2015–2018:

- Uudistetaan nuorisolaki. Uudistuksen yhteydessä selvitetään mm. mahdollisuus uudistaa kuntien nuorisotoimen valtionosuusjärjestelmä ja etsivän nuorisotyön rahoitus ja nuorisojärjestöjen avustusperusteet. Samalla pyritään selkiyttämään mm. lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman luonne ja nuorisotyön valtakunnallisten palvelu- ja kehittämiskeskusten rooli.
- Hyödynnetään nuorisotyön valtakunnallista palvelu- ja kehittämiskeskusjärjestelmää nuorisotoimialan yleisen kehittämisen välineenä. Kehitetään tavoitekeskustelukäytäntöä vahvistamalla ohjauksen strategisuutta.
- Kehitetään ja otetaan käyttöön nuorisotyölle ajantasainen laadullinen seurantatyökalu, jonka tuottamat tunnusluvut palvelevat päätöksentekoa.
- Huolehditaan valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2012–2015 toimeenpanosta, seurannasta ja loppuarvioinnista. Valmistellaan vuosien 2016–2019 kehittämisohjelma ja huolehditaan sen toimeenpanosta, seurannasta ja arvioinnista.
- Huolehditaan nuorisotyön palveluiden tasapuolisesta saavutettavuudesta.
- Toimeenpannaan kansallisesti EU:n nuorisostrategiaa (2010–2018) ja sen työohjelmaa.
- Varmistetaan Suomen aktiivinen osallistuminen Erasmus+ -ohjelmaan (2014–2020).

Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö

Perussuunnitelma

- Avustetaan nuorten työpajatoimintaa ja etsivää nuorisotyötä. Tavoitteena on nuorten sosiaalinen vahvistaminen. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö ovat keskeinen osa nuorisotakuun toimeenpanoa.

Kehusehdotus

- Laajennetaan etsivä nuorisotyö hallitusohjelman mukaisesti koko maan kattavaksi.
- Vahvistetaan nuorten työpajatoimintaa, koska koko maahan laajeneva etsivä nuorisotyö ohjaa työpajatoimintaan aikaisempaa enemmän niitä nuoria, jotka ovat yhteiskunnan palvelujen ulkopuolella. Määrärahan tarve säilyy ennallaan hallituskauden yli.
- Korotetaan etsivään nuorisotyöhön kohdennettuja määrärahoja kompensationsa veikkauvoittovarojen tuloutustason alenemisesta.

Saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoiminta

Perussuunnitelma

- Tuetaan Inarin saamen, koltansaamen ja pohjoissaamen kulttuuri- ja kielipesätoimintaa tavoitteena näiden kielten elvyttäminen.

Kehysehdotus

- Laajennetaan toimintaa saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelle, jossa pääosa saamelaislapsista ja -nuorista nykyisin asuu.
- Lisätään kulttuuri- ja kielipesätoimintaa kolmen saamenkielen elvyttämiseksi.

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2015–2018: Peruslaskelma

(1 000 €)	2015 TTS	2016 TTS	2017 TTS	2018 TTS
Perussuunnitelma yhteensä	6 879 284	7 092 931	7 010 344	7 020 943
01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot	124 337	238 209	238 575	239 062
10. Yleissivistävä koulutus	876 454	873 538	867 443	866 691
20. Ammatillinen koulutus	508 312	504 325	403 837	403 849
30. Aikuiskoulutus	517 865	515 269	469 775	459 781
40. Korkeakouluopetus ja tutkimus	3 202 979	3 293 576	3 352 697	3 375 939
70. Opintotuki	934 780	975 362	994 918	991 318
80. Taide ja kulttuuri	461 506	461 512	451 767	451 106
90. Liikuntatoimi	177 989	163 067	162 742	164 061
91. Nuorisotyö	75 062	68 073	68 590	69 136

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2015–2018: Kehysehdotus

(1 000 €)	2015 TTS	2016 TTS	2017 TTS	2018 TTS
Kehysehdotus yhteensä	6 966 948	7 190 406	7 121 097	7 124 213
01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot	131 608	247 810	248 936	250 253
10. Yleissivistävä koulutus	911 954	908 538	902 443	901 691
20. Ammatillinen koulutus	508 312	504 325	403 837	403 849
30. Aikuiskoulutus	517 865	515 269	469 775	459 781
40. Korkeakouluopetus ja tutkimus	3 238 079	3 326 801	3 392 182	3 406 324
70. Opintotuki	936 280	976 862	996 418	992 818
80. Taide ja kulttuuri	469 449	471 834	468 347	468 473
90. Liikuntatoimi	177 989	163 067	162 742	164 061
91. Nuorisotyö	75 412	75 900	76 417	76 963

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la culture

ISBN 978-952-263-259-3 (PDF)

ISSN-L 1799-0343

ISSN 1799-0351 (PDF)

Helsinki 2014